



Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2024

TALL

SOM FORTELLER

PLANER OG MELDINGER / PLANS AND REPORTS

2024/7

I serien Planer og meldinger publiseres dokumenter med et institusjonelt preg og notater med en viss offisiell karakter.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 20. juni 2024

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå av 2019, statistikkloven (Lovdata, 2019) § 6, sier at Statistisk sentralbyrå (SSB) skal utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk. I tildelingsbrevet for 2024 fra Finansdepartementet til SSB, (Finansdepartementet, 2008-2024), er det et prioritert tiltak at SSB skal sikre samarbeid, helhet og kvalitet i det norske statistikk-systemet. Denne rapporten er den tredje rapporten om kvaliteten i all offisiell statistikk i Norge.

Rapporten bygger på det som er tilgjengelig av informasjon og systemer for kvalitet på tidspunktet for rapportering. I vurderingene og anbefalingene er det så langt som mulig forsøkt å se all produksjon av offisiell statistikk under ett.

Rapporten har vært drøftet i Utvalget for offisiell statistikk og i Rådet for SSB.

Statistisk sentralbyrå, 12. juni 2024

Geir Axelsen
Administrerende direktør

Sammendrag

Kvalitetskravene til offisiell statistikk er beskrevet i statistikkloven § 5 og Retningslinjer for europeisk statistikk (SSB, 2017). Se vedlegg D.

Funn

Den viktigste kilden for denne rapporten er den årlige kvalitetsevalueringen hos alle produsenter av offisiell statistikk. For første gang er kvalitetsevalueringen gjennomført på statistikknivå, der en selvvurdering for alle statistikker i nasjonalt program for offisiell statistikk 2021–2023 (SSB, 2021), og informasjon fra oppfølgingsmøter med statistikkseksjoner i SSB og eksterne produsenter utgjør faktagrunnlaget fra evalueringen. Selvvurderingen har blitt utført i form av et spørreskjema om etterlevelse av kvalitetskrav.

Kvalitetsevalueringen på statistikknivå har, gjennom å involvere statistikkansvarlige, bidratt til økt bevissthet om kvalitetskravene hos de som produserer statistikkene. Det er en viktig og positiv effekt av å ha gjennomført kvalitetsevalueringen.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser en god etterlevelse av mange av kvalitetskravene i den norske statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. For noen av kvalitetskravene er det behov for styrket bevissthet og etterlevelse. Dette gjelder blant annet kvalitetskravet om statistisk konfidensialitet, og måling og formidling av usikkerhet i statistikken som er relatert til kvalitetskravet om nøyaktighet og pålitelighet. Det er betydelig variasjon mellom produsentene i etterlevelsen av enkelte krav.

For omtrent to tredjedeler av statistikkene har produsentene svart at det er behov for å ivareta statistisk konfidensialitet for ikke å avsløre informasjon om enkeltpersoner eller selskaper når statistikken publiseres. For å minske risikoen for at slik informasjon avsløres, er det viktig at anerkjente metoder og programvare benyttes for å håndtere avsløringskontroll. Kvalitetsevalueringen viser at for omtrent 20 prosent av disse statistikkene er det usikkert om statistisk konfidensialitet har vært godt nok ivaretatt ved publisering av statistikken. Dette indikerer at det er behov for å øke både bevisstheten og kompetansen om statistisk konfidensialitet.

Kvalitetsevalueringen kartlegger omfanget av beregning, vurdering, dokumentasjon og formidling av statistisk usikkerhet. Det er 23 prosent av statistikkene som har en beregning av statistikkens usikkerhet. I tillegg har flere vurdert usikkerhet, men uten å gjøre konkrete beregninger. Halvparten av statistikkene blir formidlet med mulige grunner til usikkerhet i omtale av tallene. Resultatene viser at det er tydelig forbedringspotensial, og en forbedring på dette området vil ha verdi for mange brukere og i kommunikasjonen av tallene.

Før første gang presenteres en indikator for aktualitet som dekker all offisiell statistikk. I gjennomsnitt er aktualiteten for all offisiell statistikk noe bedre enn kravet som Finansdepartementet har til SSB. Det er stor variasjon i statistikkens aktualitet. Statistikkprodusentenes egen vurdering er at brukernes krav og forventninger til aktualitet i all hovedsak oppfylles.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser at bruk av kvalitetsindikatorer, for å måle kvalitet i statistiske prosesser eller produkter, er relativt lite utbredt i produksjon av offisiell statistikk. Dette bekrefter funn fra tidligere kvalitetsevalueringer på institusjonsnivå.

Kvalitetsrapportene om kvalitet i administrative informasjonssystemer som SSB utarbeider, er utformet for å gi vurderinger og tilbakemeldinger om kvalitet i den enkelte administrative datakilde, men er ikke nødvendigvis godt egnet til å si noe om utviklingen i kvalitet over tid.

I 2022 hadde produsentene planer om til sammen 113 kvalitetsforbedrende tiltak basert på anbefalinger gitt i tidligere kvalitetsrapporter, og allerede høsten 2022 var en fjerdedel av disse tiltakene gjennomført. Ved rapportering av status for til sammen 161 tiltak i januar 2024, var 42 prosent av tiltakene gjennomført.

Overordnede anbefalinger

Kvalitetsevalueringen på statistikknivå har bidratt til et bedre faktagrunnlag for å gi anbefalinger om hvordan kvaliteten kan heves. De viktigste nye anbefalingene for å sikre etterlevelsen av kvalitetskravene i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk, er gjengitt nedenfor.

Det er behov for å øke bruken av anerkjente metoder og programvare for å ivareta statistisk konfidensialitet. Kompetansen på statistisk konfidensialitet må heves, og det foreslås blant annet å gjøre grunnleggende kurs i statistisk konfidensialitet obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.

Det er behov for å øke oppmerksomheten om usikkerhet i statistikken. Alle produsenter bør vurdere hvordan beregning, dokumentasjon og formidling av usikkerhet kan forbedres.

Bevisstheten om kvalitetskravene i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk bør økes, og det anbefales at kvalitetskurs gjøres obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.

Det er behov for å videreutvikle kvalitetsrapportene som SSB utarbeider på bakgrunn av dataleveranser fra administrative informasjonssystemer, for å se utviklingen i kvalitet over tid og enklere tilpasse rapportmalen etter hvert som nye behov dukker opp. I første omgang bør det gjøres en kost/nytte analyse av dette behovet.

Flere av anbefalingene fra tidligere års rapporter er fortsatt gjeldende for flere av produsentene. De viktigste er:

- Forbedre brukerkontakt gjennom etablering av faste møteplasser for statistikkområder som ikke har slike i dag
- Gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser med en systematisk oppfølging av resultatene
- Forbedre og standardisere statistikkdokumentasjon
- Øke bruken av kvalitetsindikatorer for å måle kvalitet i statistiske prosesser og produkter

Videreutvikling av kvalitetssystemet

En viktig anbefaling som videreføres, er å øke bruken av kvalitetsindikatorer. Det krever en videreutvikling av kvalitetssystemet i form av standardisering av strukturer for data, metadata og loggdata, og utvikling av felles pakker for å skape indikatorer som kan brukes på tvers av statistikker og produsenter. Dette er en forutsetning for å få fart på arbeidet med mer bruk av kvalitetsindikatorer.

Utviklingen av kvalitetssystemet knyttet til kvalitetsevalueringer og kvalitetsgjennomganger følger i all hovedsak de planene som ble beskrevet i fjorårets rapport. Kvalitetsgjennomgangene er effektivisert. De krever mindre ressurser og gjennomføres over en kortere tidsperiode enn tidligere. Antallet gjennomganger som gjøres per år har økt og vil øke ytterligere i 2024. Ifølge planen som er forankret i Utvalget for offisiell statistikk, skal alle produsenter ha en kvalitetsgjennomgang for en av sine statistikker innen utgangen av inneværende periode i nasjonalt program for offisiell statistikk, statistikkprogrammet, (SSB, 2024). Om denne målsetningen skal nås, er det helt essensielt at produsentene deltar, setter av nødvendige ressurser og melder inn statistikker som skal

gjennomgås. Det er nødvendig at gjennomgangene kan fordeles jevnt utover i statistikkprogramperioden som løper ut 2027.

Den årlige kvalitetsevalueringen blir videreført på statistikknivå. Fra og med 2025 vil man kunne måle utvikling i etterlevelsen av kvalitetskravene som er relevante på statistikknivå. De fem nye produsentene som kom inn i statistikkprogrammet fra 2024, vil bli en del av kvalitetssystemet og gjennomføre kvalitetsevalueringer på lik linje med de andre produsentene fra 2024.

Figur 1 Metoder og verktøy for måling av kvalitet i offisiell statistikk. Forrige og inneværende statistikkprogramperiode

Metoder, verktøy og frekvens for måling av kvalitet		Programperiode 2021 - 2023			Programperiode 2024 - 2027
Kvalitetsindikatorer, kontinuerlig måling		Bevisstgjøring og utvikling			Utvikling og innføring
Brukerkontakt, regelmessig		Ulike former for brukerkontakt			Rådgivende utvalg, møter med departement, referanse-grupper, brukerundersøkelser, tilbakemeldingsfunksjon
Kvalitet i adm. informasjonssystemer		Jevnlige møter, årlige rapporter			Jevnlige møter, årlige rapporter
Kvalitetsevaluering basert på statistikkloven § 5 og på prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk, årlig		2021 og 2022: Institusjonsnivå. Skjema + intervju per institusjon			2024 – 2027 <ul style="list-style-type: none"> Institusjonsnivå: Nye produsenter, det første året Statistikknivå: Alle produsenter, årlig
Selvevalueringsskjema og intervju		2023: Statistikknivå Skjema + intervju per område			
Kvalitetsgjennomgang av utvalgte statistikker/områder. • Systematisk gjennomgang - kartlegger styrker og svakheter	SSB, antall per år	2021 1	2022 1	2023 3	2024 - 2027 Inntil 4 per år
	Andre produsenter, antall per år	2021 0	2022 0	2023 1	2024 - 2027 Inntil 4 per år
Peer review, hvert 7. år		Gjennomført i 2021			Fra 2024: Årlig rapportering om gjennomføring av tiltak

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Systemet for kvalitet i offisiell statistikk	8
1.1. Det norske statistikksystemet	8
1.2. Statistikkprogrammet og produsenter av offisiell statistikk	8
1.3. Om kvalitetssystemet	9
1.4. Oppbyggingen av rapporten	10
2. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk	12
2.1. Bakgrunn.....	12
2.2. Prosess	12
2.3. Funn	12
2.4. Anbefalinger 2024.....	17
3. Kvalitetsgjennomganger	18
4. Kvalitet i administrative informasjonssystemer	19
4.1. Bakgrunn.....	19
4.2. Status.....	19
4.3. Vurderinger.....	20
4.4. Anbefalinger	20
5. Hvordan dekker offisiell statistikk brukerbehov?	21
5.1. Rådgivende utvalg og faste møteplasser.....	21
5.2. Uformell brukerkontakt	21
5.3. Fokusgrupper med brukere	22
5.4. Brukerundersøkelse for ssb.no.....	22
5.5. Anbefalinger	23
6. Kvalitetshevende tiltak	24
6.1. Status på tiltak.....	24
6.2. Oppfølging av Peer review	25
7. Utvikling av kvalitetssystemet	26
7.1. Kvalitetsindikatorer.....	26
7.2. Kvalitetsgjennomganger	26
7.3. Kvalitetsevalueringer	27
7.4. Kvalitetskultur.....	27
7.5. Ressurser til produksjon og kvalitetssikring av offisiell statistikk.....	27
7.6. Kurs og nettverk	28
7.7. Utvikling av fellesløsninger	28
7.8. Utviklingstrekk som påvirker kvalitetssystemet	29
Referanser	30
Vedlegg A: Oversikt over metoder og verktøy	32
Vedlegg B: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk	33
Vedlegg C: Anbefalinger og tiltak	34
Vedlegg D: Kvalitetskrav til offisiell statistikk	37
Vedlegg E: Oppllegg for kvalitetsgjennomganger	38

1. Systemet for kvalitet i offisiell statistikk

1.1. Det norske statistikkssystemet

Statistikklovens bestemmelse om at Norge skal ha et flerårig, nasjonalt program for offisiell statistikk legger grunnlaget for det nasjonale statistikkssystemet. Programmet angir hvilke statistikk-områder som skal dekkes og hvilke offentlige myndigheter som er ansvarlige for statistikkene. Statistikkssystemet omfatter statistikkene som følger av programmet, myndighetene som er ansvarlige for dem, og andre aktører og fora som har en rolle i koordineringen av offisiell statistikk.

Utvalget for offisiell statistikk (SSB, 2019b) bistår SSB i samordningen av utvikling, utarbeidelse og formidling av offisiell statistikk og bidrar til et formålstjenlig og effektivt nasjonalt statistikkssystem. Ved utgangen av 2023 hadde utvalget 32 medlemmer. Alle produsentene av offisiell statistikk er medlemmer. De øvrige medlemmene er eiere av administrative informasjonssystemer som er kilder for offisiell statistikk, eller myndigheter som er involvert i samarbeid knyttet til offisiell statistikk. Utvalget bistår med kvalitetssikring av den årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk. En sentral sak i 2023 var forslag til nytt statistikkprogram (se kap. 1.2). Utvalget var ellers opptatt av saker som belyser krav til offisiell statistikk og rollen som ansvarlig produsent. SSB arbeider for å styrke utvalgets bidrag til statistikk-systemets utvikling gjennom aktiv deltakelse fra alle medlemmene. Erfaringsutveksling på teknisk og operativt nivå skjer gjennom metodenettverket og formidlingsnettverket, som er nærmere omtalt i kapittel 7.6.

En nærmere beskrivelse av det norske statistikk-systemet, utvalgets rolle og statistikkprogrammet finnes i tidligere publikasjoner om kvalitet i offisiell statistikk (SSB, 2019-2024).

1.2. Statistikkprogrammet og produsenter av offisiell statistikk

Regjeringen vedtok i desember 2023 nasjonalt program for offisiell statistikk for perioden 2024–2027. Programmet viderefører i all hovedsak statistikkene og prioriteringene fra det første programmet (2021-2023). Arbeidet med forslaget til nytt program og den offentlige høringen tydeliggjorde brukernes behov for utvikling av offisiell statistikk de kommende årene. Programmet for 2024–2027 inneholder over 80 utviklingstiltak fordelt på mer enn 50 statistikk-områder. Statistikkprodusentene må følge opp datatilgang, finansiering og annet som er nødvendig for å gjennomføre utviklingsarbeidet i programperioden.

I 2023 var det 11 produsenter av offisiell statistikk:

- Fiskeridirektoratet
- Folkehelseinstituttet (FHI)
- Landbruksdirektoratet
- Miljødirektoratet
- Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)
- Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)
- Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
- Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
- Oljedirektoratet (endret navn til Sjøkeldirektoratet fra 1. januar 2024)
- Utlendingsdirektoratet (UDI)
- Statistisk sentralbyrå (SSB)

Fra 2024 er i tillegg følgende myndigheter produsenter av offisiell statistikk:

- Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ)
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
- Mattilsynet
- Meteorologisk institutt
- Norad – Direktoratet for utviklingssamarbeid

Se vedlegg B som viser antall statistikker i statistikkprogrammet 2024–2027, etter hovedområde og statistikkprodusent.

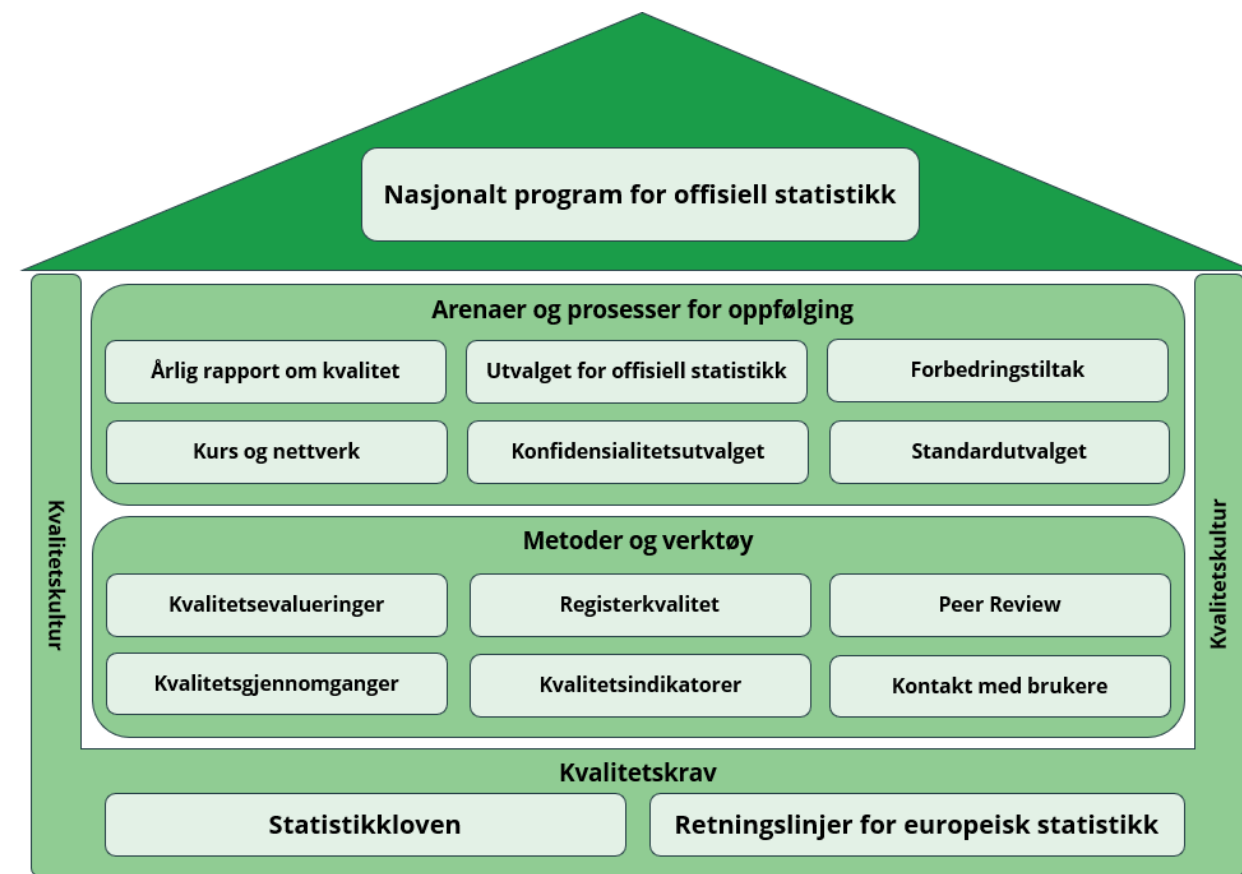
1.3. Om kvalitetssystemet

Kvalitetssystemet skal sikre kvalitet i offisiell statistikk, og består av følgende hovedelementer:

- Kvalitetskravene som er definert i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. Disse utgjør grunnmuren i kvalitetssystemet.
- Nasjonalt program for offisiell statistikk (statistikkprogrammet). Programmet definerer hva som er offisiell statistikk og angir hvilke statistikkområder som skal dekkes og hvilke offentlige myndigheter som er ansvarlige for statistikkene.
- Metoder og verktøy for å måle og vurdere kvalitet i offisiell statistikk. De ulike metodene og verktøyene gir grunnlaget for å gi et bilde av kvaliteten i offisiell statistikk og hvordan ulike aspekter ved kvalitet utvikles over tid.
- Arenaer og prosesser for oppfølging av kvalitet. De ulike prosessene og arenaene danner grunnlaget for forbedringer og kompetansebygging og kan bidra til avklaringer og retningslinjer for hvordan kvalitetskrav bør etterleves på en god måte.
- En kvalitetskultur som gjennomsyrrer statistikkproduksjonen og kvalitetssystemet, og som kjennetegnes av at alle nivåer i organisasjonene tar ansvar for å bidra til god kvalitet i statistikken.

Kvalitetssystemet er illustrert som et hus i figuren under.

Figur 1.1 Kvalitetshuset – Systemet for kvalitet i offisiell statistikk



Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figuren over er oppdatert sammenlignet med tidligere år og viser at kvalitetssystemet utvikles over tid. Et av de nye elementene er kvalitetskultur som er nærmere beskrevet i kapittel 7.4. To SSB-interne utvalg er også tatt inn i figuren. Konfidensialitetsutvalget har som hovedoppgave å utarbeide generelle og praktiserbare retningslinjer for hvordan SSB tolker statistikklovens bestemmelser om statistisk konfidensialitet ved publisering av offisiell statistikk og tabelloppdrag. Standardutvalget har ansvaret for det sentrale standardiseringsarbeidet i SSB, det vil si å være en pådriver og å ha en koordinatorrolle både for samordning av eksisterende kodeverk og variabler, og utvikling av ny og felles funksjonalitet/tjenester knyttet til disse. Utvalgets arbeid skal legge grunnlag for effektiv bruk og gjenbruk av data som SSB samler inn, bearbeider og forvalter. Selv om dette per i dag er interne utvalg i SSB, vil resultatene av deres arbeid, som for eksempel retningslinjer og standarder, deles med og være relevante og nyttige for alle produsenter av offisiell statistikk.

1.4. Oppbyggingen av rapporten

Denne rapporten bygger på informasjon som er innhentet ved å bruke metodene og verktøyene som utgjør første etasje i kvalitetshuset (Figur 1.1).

Den viktigste kilden for å gi et bilde av kvaliteten i offisiell statistikk er kvalitetsevalueringen som ble gjennomført høsten 2023. Den la spesielt vekt på vurdering av etterlevelse av kvalitetsprinsippene som er relevante å vurdere på statistikknivå. Kapittel 2 oppsummerer resultatene, vurderingene, anbefalingene og tiltakene fra kvalitetsevalueringen.

Kvalitetsgjennomganger er en etablert og systematisk metode for å vurdere og heve kvaliteten i enkeltstatistikker. Selv om det er få statistikker som er gjenstand for en kvalitetsgjennomgang hvert år, har anbefalinger og tiltak fra kvalitetsgjennomgangene ofte overføringsverdi til andre statistikker

og bidrar til å heve kvaliteten i offisiell statistikk på bredere basis. Status for kvalitetsgjennomganger er nærmere beskrevet i kapittel 3.

Informasjonen om kvalitet i registerdata, som er beskrevet i kapittel 4, er innhentet gjennom SSBs samarbeid om kvalitet med eiere av administrative informasjonssystemer.

For at statistikken skal være relevant og møte brukernes behov er det viktig for statistikkprodusentene å ha egnede arenaer og kanaler for å få innsikt i hvilke behov brukere har til innhold i og formidling av statistikkene. Status på arbeidet med brukerkontakt er nærmere omtalt i kapittel 5.

Status på forbedringstiltak fra kvalitetsevalueringer og kvalitetsgjennomganger er omtalt i kapittel 6.1.

Eurostats Peer review, europeisk fagfelleevaluering (Eurostat, 2021-2023), som ble gjennomført i Norge i november 2021, dekker alle kvalitetsprinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk. Peer review er derfor en viktig informasjonskilde, men den er begrenset til statistikker som inngår i det europeiske statistikkssystemet. I 2021 omfattet Peer review SSB, Folkehelseinstituttet, Utlendingsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk institutt for bioøkonomi. Oppfølging av anbefalingene gitt i Peer review er omtalt i kapittel 6.2.

Kapittel 7 gir en samlet oversikt over prioriterte utviklingsområder for kvalitetssystemet. Mer bruk av kvalitetsindikatorer for å måle kvalitet i produksjon av offisiell statistikk ble i fjorårets rapport trukket frem som et utviklingsområde fremover. Status på arbeidet med kvalitetsindikatorer er omtalt i kapittel 7.1.

2. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk

2.1. Bakgrunn

Hovedformålet med kvalitetsevalueringen er å gi et bilde av etterlevelsen av kvalitetskravene i den norske statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. I tidligere kvalitetsevalueringer har statistikkavdelingene i SSB og de andre statistikkprodusentene utenfor SSB gjort en vurdering av etterlevelsen av kvalitetskrav som er relevante på institusjonsnivå og en samlet vurdering av kvalitetskrav som er relevante på statistikknivå for sine statistikker. Dette har gitt god oversikt over etterlevelsen av kravene på institusjonsnivå, mens svarene om etterlevelse av kravene på statistikknivå har vært upresise og har ikke fanget opp ulikheter mellom statistikker. Kvalitetsevalueringen fra høsten 2023 er derfor innrettet slik at det er hentet inn informasjon om etterlevelse av kvalitetskrav for den enkelte statistikk i statistikkprogrammet.

Kvalitetsevalueringen er nærmere dokumentert i rapporten Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2024. Funn og anbefalinger (SSB 2019-2024).

2.2. Prosess

Innhenting av informasjon i kvalitetsevalueringen ble gjort med et spørreskjema for selvvurdering med om lag 35 spørsmål basert på kvalitetsprinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk og § 5 i statistikkloven. Ikke alle prinsipper var med i spørreskjemaet, det ble valgt ut tema som er relevante for norske forhold og som kan besvares for hver statistikk. Undersøkelsen ble gjennomført i SSBs statistikkseksjoner og hos de øvrige produsentene av offisiell statistikk. Spørreskjemaene er i stor grad fylt ut av statistikkansvarlige eller andre med inngående kunnskap om statistikken. Det ble sendt inn svar for alle statistikkene i statistikkprogrammet med totalt 343 utfylte skjema. Svarene dekker dermed all offisiell statistikk. Det er stor variasjon mellom statistikkene både i oppmerksomhet, omfang og kompleksitet i produksjonsløpet. Alle statistikkene har like stor vekt i resultatene som legges frem i denne rapporten. Spørreundersøkelsen ble fulgt opp med et intervju med hver statistikkseksjon i SSB og statistikkprodusent utenfor SSB.

Undersøkelsen ble godt mottatt, både i statistikkavdelingene i SSB og hos de andre produsentene av offisiell statistikk. Selvvurderingen og oppfølgingsintervjuene bidrar til bevisstgjøring om kvalitetskravene hos statistikkprodusentene. I tillegg bruker flere produsenter resultatene til å få et overblikk over muligheter og utfordringer i produksjonen av sine statistikker.

2.3. Funn

Resultatene fra kvalitetsevalueringen viser en god etterlevelse av mange av kvalitetskravene i den norske statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. For noen av kvalitetskravene er det behov for styrket bevissthet og etterlevelse. Dette gjelder blant annet kvalitetskravet om statistisk konfidensialitet, og måling og formidling av usikkerhet i statistikken som er relatert til kvalitetskravet om nøyaktighet og pålitelighet. Nedenfor er en nærmere vurdering av etterlevelsen av kvalitetskravene som er omfattet av kvalitetsevalueringen.

Koordinering og samarbeid

Det foregår mye innovativt arbeid knyttet til produksjon av offisiell statistikk, både nasjonalt og internasjonalt. For statistikkprodusentene vil det være nyttig å bidra i eller følge med på slikt arbeid. De aller fleste produsentene er involvert i samarbeid med andre knyttet til produksjon for minst en av sine statistikker.

Kvalitetsbevissthet

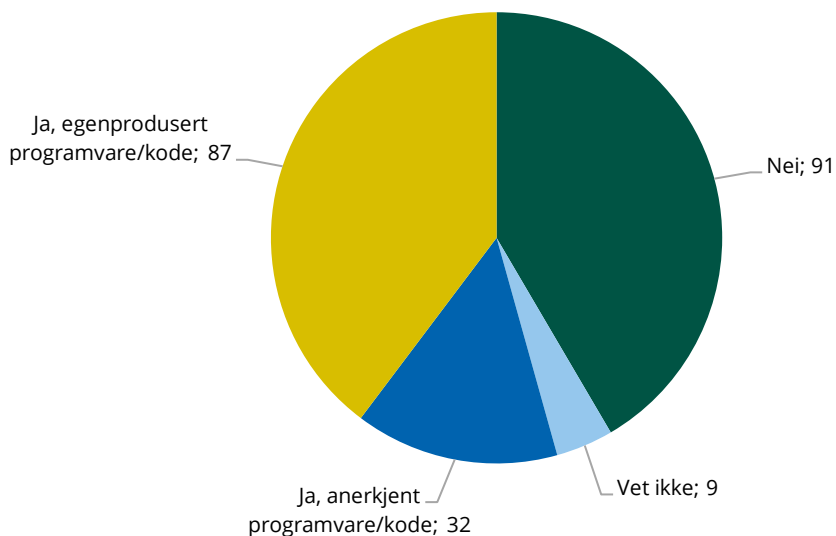
På spørsmålet om man evaluerer statistikkproduksjonen med jevne mellomrom, for å finne forbedringspunkter, svarer de aller fleste «ja», eller «ja, men det er rom for forbedringer». På spørsmålet om kvalitetsindikatorer brukes for å vurdere produksjonsprosessen og produktkvaliteten svarer to tredjedeler «nei». Dette bekrefter inntrykket fra forrige kvalitetsevaluering som ble gjort på institusjonsnivå om at bruk av kvalitetsindikatorer er lite utbredt. Det er grunn til å tro at økt bruk av kvalitetsindikatorer vil kunne føre til mer systematisk evaluering av statistikkproduksjonen for å finne forbedringspunkter. Kvalitetsindikatorer er nærmere omtalt i kapittel 7.1.

Statistisk konfidensialitet og informasjonssikkerhet

For omtrent to tredjedeler av statistikkene i undersøkelsen har produsentene svart at det er behov for å ivareta statistisk konfidensialitet for å ikke avsløre informasjon om personer eller selskaper når statistikken publiseres.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen tyder på at statistisk konfidensialitet samlet sett ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Mange produsenter tar grep for å sikre at statistisk konfidensialitet ivaretas, men det er usikkerhet om det som gjøres er tilstrekkelig. Mer enn en fjerdedel av statistikkene som bruker programvare for å sikre statistisk konfidensialitet bruker anerkjent programvare, mens de øvrige benytter egenutviklet kode

Figur 2.1 Bruker dere programvare/kode for å sikre statistisk konfidensialitet, og bruker dere da anerkjent programvare? Antall statistikker



Kilde: Statistisk sentralbyrå

Av statistikkene som har behov for å ivareta statistisk konfidensialitet svarer 20 prosent «ja» eller «vet ikke», på spørsmålet om konfidensialitet muligens ikke har vært godt nok ivaretatt i alle publiseringer eller ved utlevering av tabeller. For de som har svart «vet ikke», kan det bety at de ikke vil gi garantier, eller at de ikke har nok kunnskap om statistisk konfidensialitet. Videre svarer 94 prosent «ja» eller «ja, men det er rom for forbedringer», på spørsmålet om institusjonen har en klar og enhetlig tolkning av konfidensialitet som er praktisk og anvendelig.

Upartiskhet og objektivitet

For å sikre alle brukere lik og samtidig tilgang, er det viktig å vite når statistikken publiseres. I SSB er dette løst med en statistikkalender på ssb.no som viser når de ulike statistikkene skal publiseres. De fleste produsenter utenfor SSB fastsetter tidspunkt for publisering i god tid, bare for én statistikk fastsettes tidspunkt senere enn én måned før publisering.

For de aller fleste statistikkene er det ingen utenfor statistikkproduksjonen som har tilgang til resultatene før statistikken publiseres. I de tilfellene der noen utenfor statistikkproduksjonen har tilgang til resultatene før publisering, er dette ofte vel begrunnet med samarbeid med andre myndigheter om kontroll av datakvalitet og nøyaktighet. I noen av disse tilfellene blir det ikke opplyst om dette samarbeidet ved publisering av statistikken, eller det er usikkert om dette gjøres kjent.

Med få unntak fremkom det at alvorlige feil som blir oppdaget i publisert statistikk blir korrigert så raskt som mulig, og at det blir annonsert at statistikken er korrigert. Annonsering av planlagt revisjon er relevant for godt over halvparten av statistikkene. Av disse svarer bare i underkant av to tredjedeler at de annonserer revisjon på forhånd.

Gode metoder, egnede statistiske prosesser og rimelige krav til oppgavegivere

På spørsmålet om det finnes skriftlig dokumentasjon som beskriver hvordan statistikken er produsert, svarer nesten alle «ja», men over halvparten svarer også at det er rom for forbedringer. I spørsmålet siktes det til dokumentasjon som forklarer stegene i statistikkproduksjonen for de som produserer statistikken.

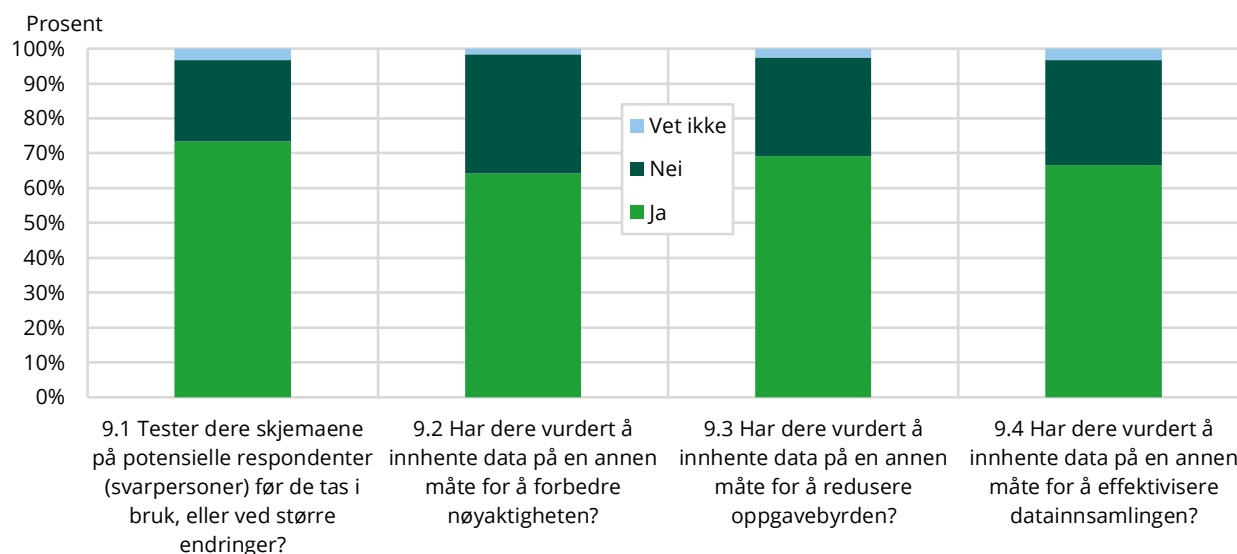
Produsenter utenfor SSB fikk i tillegg spørsmål om dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert er tilgjengelig fra statistikkens hjemmeside. To tredjedeler av statistikkene produsert utenfor SSB har slik dokumentasjon på hjemmesiden. SSB publiserer brukerorientert dokumentasjon for alle sine statistikker i «Om statistikken» på ssb.no.

Statistikkprodusentene bør med jevne mellomrom vurdere om det er behov for alle opplysningene som samles inn. Dette er viktig for å bidra til dataminimering, som innebærer å begrense mengden opplysninger som hentes inn og behandles. Produsenter av offisiell statistikk skal kun samle inn det som er nødvendig for å oppnå formålet med statistikken. For 70 prosent av statistikkene blir det fra tid til annen vurdert om det er behov for alle opplysningene som samles inn.

En tredjedel av statistikkene bruker data som samles inn data ved hjelp av et spørreskjema. Av disse tester tre av fire statistikker skjemaet før det tas i bruk første gang, eller ved større endringer.

For to tredjedeler av statistikkene har det vært vurdert å innhente data på en annen måte, enten for å redusere oppgavebyrden, effektivisere datainnsamlingen eller forbedre nøyaktigheten på inndata. Produsentene oppgir at flere statistikker har tatt i bruk alternative datakilder de siste årene.

Figur 2.2 De som samler inn data ved hjelp av spørreskjema, tester de skjema og vurderer innsamlingsmetoden?



Kilde: Statistisk sentralbyrå

På noen statistikkområder brukes det mye ressurser på editering. For å vite om det er mulig å spare ressurser og/eller publisere statistikken raskere, er det viktig å vite hvilken effekt innsatsen har på sluttresultatet. Derfor anbefales det å måle effekten av editering, for eksempel ved å sammenligne resultater fra inndata og publisert statistikk (utdata). For i overkant av to tredjedeler av statistikkene editeres data i produksjonsprosessen. Blant de som editerer data er det to tredjedeler som ikke måler effekten av editering.

Relevans

Det finnes faste møteplasser med brukere for omtrent to tredjedeler av statistikkene. SSB har etablert 19 rådgivende utvalg på ulike statistikkområder. Brukerkontakt skjer også direkte med brukere via e-post og telefon, både til sentrale svartjenester og til de statistikkansvarlige.

Omtrent en tredjedel svarer at de kjenner til udekte brukerbehov. Ikke alle behov er mulig å dekke, og verdien av å dekke et brukerbehov må i hvert tilfelle vurderes opp mot kostnadene med å imøtekomme det. I oppfølgingsintervjuene forteller flere at konfidensialitetshensyn også kan være årsaken til at statistikker ikke kan publiseres på et så detaljert nivå som brukerne ønsker.

Se også kapittel 5 om brukerbehov.

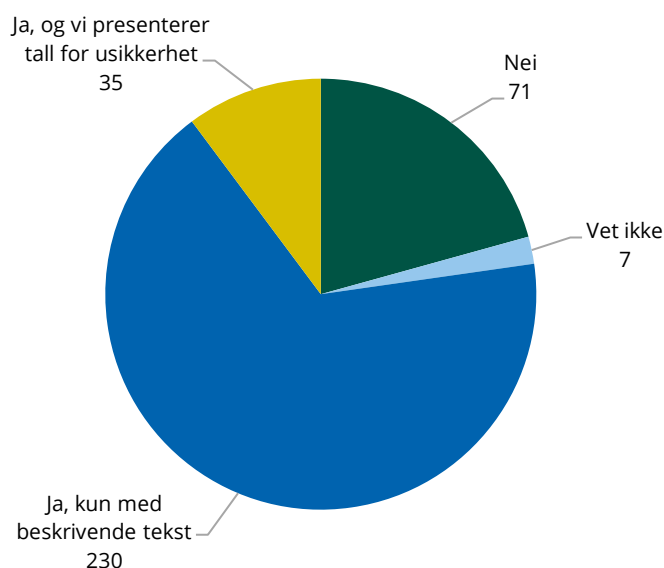
Nøyaktighet og pålitelighet

Statistikk skal gjenspeile virkeligheten, og det er viktig å være bevisst på usikkerhet både i analyse av datamateriale og formidling av funn. Det er viktig å ha en nøktern fremstilling av resultater og graden av usikkerhet. Er det usikre tall kan det være fornuftig å bruke avrundinger eller et mildt språk. Er usikkerheten stor bør det vurderes om statistikken egentlig er god nok for publisering.

For 23 prosent av statistikkene blir det beregnet usikkerhet. For litt under halvparten av disse statistikkene presenteres det tall for usikkerhet på statistikkens hjemmeside.

De som ikke beregner usikkerhet fikk spørsmål om de likevel vurderer ulike typer usikkerhet, uten å beregne konkrete måltall. Kildene til usikkerhet som oftest blir vurdert, men ikke beregnet, er bearbeidingsfeil, målefeil og annen type usikkerhet. For 67 prosent av statistikkene omtaler man usikkerhet med en beskrivende tekst på hjemmesiden. 20 prosent av statistikkene publiseres uten noe beskrivelse av usikkerhet og 10 prosent publiserer beregninger av usikkerhet.

Figur 2.3 Omtaler dere usikkerhet i dokumentasjonen på statistikkens hjemmeside? Antall statistikker



Kilde: Statistisk sentralbyrå

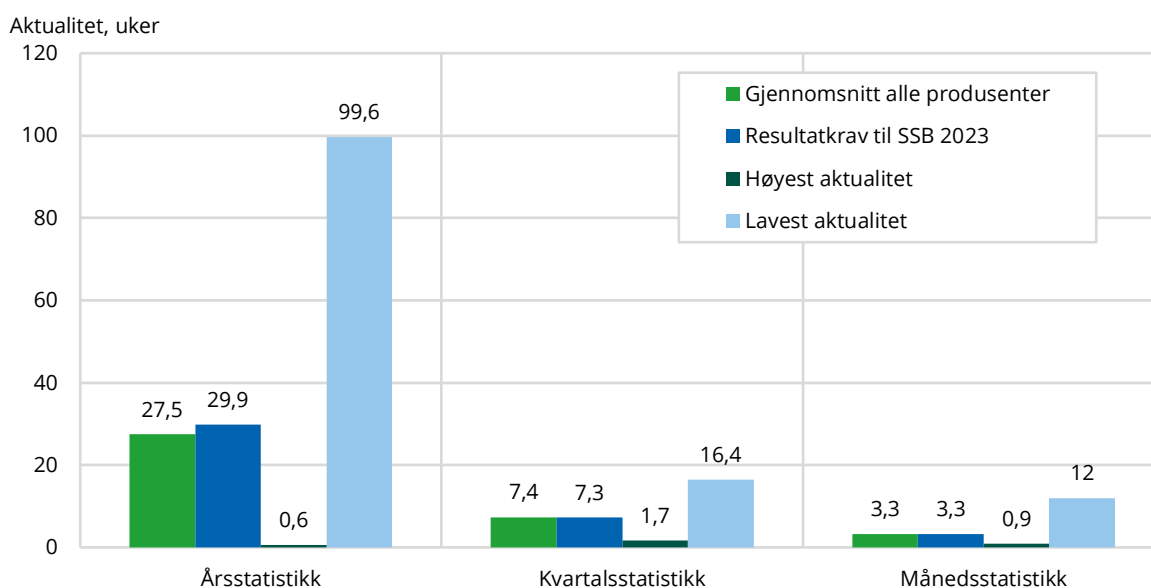
Aktualitet og punktlighet

Før første gang presenteres en indikator for aktualitet som dekker all offisiell statistikk. Data for aktualitet for SSBs statistikker er hentet fra SSBs formidlingsplattform, mens for andre produsenter av offisiell statistikk, er data hentet fra svarene i spørreskjemaet.

Indikatoren for aktualitet viser gjennomsnittlig antall uker fra referanseperiodens utløp til statistikken blir publisert. Kvalitetsevalueringen har vist at det er ulik praksis for hvordan referanseperiode tolkes, noe som medfører at det kan være noen unøyaktigheter og mulige feilkilder i beregningen av aktualitet for SSB.

Resultatene for måneds-, kvartals- og årsstatistikk er gjennomsnitt, hvor både foreløpige og endelige tall inngår. Gjennomsnittlig aktualitet for all offisiell statistikk er litt bedre enn kravet fra Finansdepartementet¹ til SSB, men det er stor variasjon mellom høyest og lavest aktualitet.

Figur 2.4 Aktualitet i offisiell statistikk



Kilde: Statistisk sentralbyrå

Både SSB og øvrige produsenter arbeider kontinuerlig med å forbedre aktualiteten i statistikken, enten ved å redusere produksjonstiden eller ved å få tilgang til data på et tidligere tidspunkt. Det gjøres også en del forarbeid i forkant av dataleveransene slik at mye er klart til produksjon når man får tilgang til dataene.

På spørsmål om aktualiteten er i tråd med brukernes krav, svarer 83 prosent at den i svært stor eller i ganske stor grad tilfredsstillende brukerbehovene. Det er 13 prosent av statistikkene som planlegger å publisere oftere eller raskere for å øke aktualiteten.

Sammenheng og sammenlignbarhet

På spørsmålet om brudd i tidsserier blir forklart og beskrevet, svarer tilnærmet alle «ja» eller at statistikken ikke har hatt brudd.

På spørsmålet om statistikken er sammenlignbar med statistikker i andre land, svarer ca. 60 prosent «ja», mens 80 prosent bruker nasjonale eller internasjonale standard klassifikasjoner. Mange

¹ Finansdepartementets krav til SSB er at aktualiteten skal være minst like god som det beste av de tre siste årene. Dette betyr at aktualiteten for henholdsvis års-, kvartals- og månedsstatistikk i 2023 skulle være bedre eller lik 29,9 uker (årsstatistikk), bedre eller lik 7,3 uker (kvartalsstatistikk) og bedre eller lik 3,3 uker (månedsstatistikk).

offisielle statistikker er forordnet via EØS-avtalen og følger Eurostat-krav som gjør at statistikkene blir sammenlignbare på tvers andre europeiske land. Det er også statistikker som er sammenlignbare med andre land som følge av krav eller retningslinjer fra andre internasjonale organisasjoner, som FN og OECD.

Tilgjengelighet og klarhet

I oppfølgingsintervjuene fortalte flere statistikkansvarlige at de ønsker seg flere og bedre verktøy samt tydeligere anbefalinger og retningslinjer for visualisering av publisert statistikk. Nesten halvparten av statistikkene inkluderer visuelle virkemidler som figurer, grafer og kart.

Over halvparten av statistikkene tilbyr spesialtilpassede analyser eller tabeller etter forespørsel. Forskere kan få tilgang til data på enhetsnivå for to tredjedeler av offisiell statistikk, men det gjelder strenge regler for slik utlevering.

2.4. Anbefalinger 2024

I tillegg til anbefalinger fra tidligere rapporter er det lagt til 17 nye anbefalinger basert på funn i kvalitetsevalueringen 2023-2024, som produsentene vil bli bedt om å sette opp tiltak til. De viktigste nye anbefalingene er:

- Alle produsenter bør vurdere hvordan beregning, dokumentasjon og formidling av usikkerhet kan forbedres
- Kvalitetskurs tilbys alle, og gjøres obligatorisk for nyansatte for å heve bevisstheten om kvalitetskravene i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk.
- Det er behov for å øke bruken av anerkjente metoder og programvare for å ivareta statistisk konfidensialitet. Grunnleggende opplæring i statistisk konfidensialitet tilbys alle, og gjøres obligatorisk for nyansatte for å heve kompetanse og bevissthet om statistisk konfidensialitet.

Andre nye anbefalinger er knyttet til tema som aktualitet, brukerkontakt, visualisering av publisert statistikk, tekniske løsninger for innhenting av data og felles bruk av statistiske standarder og klassifikasjoner.

Anbefalingene er nærmere beskrevet i vedlegg C.

3. Kvalitetsgjennomganger

Systematiske kvalitetsgjennomganger er et av verktøyene for å måle og vurdere kvalitet i offisiell statistikk, og gjennomføres på noen enkeltstatistikker per år. I slike gjennomganger vurderes etterlevelsen av kvalitetskravene i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk for statistikken ved hjelp av ulike aktiviteter som selvvurdering, gjennomgang av feilkilder og usikkerhet, prosessgjennomgang, fokusgruppe med brukere og gjennomgang av statistikkformidlingen. Selvvurderingen baseres på spørreskjemaundersøkelsen i kvalitetsevalueringen. En kvalitetsgjennomgang resulterer i en rapport der kvalitetsteamet beskriver styrker og svakheter og kommer med anbefalinger til forbedringer. Ansvarlig statistikkenhet formulerer forbedringstiltak basert på anbefalingene, og det rapporteres årlig om status på tiltakene. Opplegget for kvalitetsgjennomganger, som er beskrevet i Vedlegg E, er betydelig effektivisert og videreutviklet de siste årene. Se kapittel 7.2 for nærmere informasjon om utviklingen.

Anbefalingene fra kvalitetsgjennomgangene er som oftest knyttet til forbedringer av statistikken, men kan også omhandle de systemene som brukes for å produsere den. Selv om kvalitetsgjennomgangene gjelder enkeltstatistikker, kan forbedringstiltakene gi effekt utover den statistikken som er gjennomgått:

- Forbedringstiltakene er ofte relevante for andre statistikker innenfor samme statistikkområde, og gjennomføring av tiltakene kan derfor dekke flere statistikker.
- Forbedringstiltak knyttet til systemer kommer alle statistikker som bruker de systemene til gode. Eksempel på slike systemer er formidlings- og metadatasystemer.

Kvalitetsgjennomganger bidrar til å heve kvaliteten på enkeltstatistikker spesielt, men også for offisiell statistikk generelt.

Siden 2015 er det gjennomført totalt 20 kvalitetsgjennomganger. I 2023 ble det gjennomført tre gjennomganger, to i SSB og én hos Fiskeridirektoratet. Dette er første gang SSB har gjennomført en gjennomgang hos en annen statistikkprodusent. Kvalitetsgjennomgangene i 2023 har resultert i 51 nye kvalitetshevende tiltak som er utført, under arbeid eller planlagt. Se kapittel 6.1 for nærmere informasjon om status på tiltak fra kvalitetsgjennomganger.

4. Kvalitet i administrative informasjonssystemer

4.1. Bakgrunn

Dette kapittelet tar for seg status på SSBs samarbeid med eiere av administrative informasjonssystemer. SSB har hatt et formalisert samarbeid med dataeiere siden 2012.

Basis for samarbeidet er avtaler mellom SSB og dataeiere som regulerer bestilling av årlige dataleveranser, regelmessige møter på ledernivå og strukturerte tilbakemeldinger om kvalitet i dataleveransene som SSB mottar fra dataeierne (kvalitetsrapporter).

Målet med samarbeidet er å øke kvaliteten i administrative informasjonssystemer som inngår som datagrunnlag for offisiell statistikk.

4.2. Status

I dag består samarbeidet av 30 avtaler. Av disse har 23 blitt fornyet i forbindelse med ny statistikklov, to nye avtaler har blitt inngått i løpet av 2023, mens det gjenstår fem avtaler som må fornyes eller avsluttes.

Avtalene omfatter om lag 180 ulike dataleveranser til SSB. Leveransene har varierende hyppighet, alt fra daglig strømmede data til månedlige, kvartalsvise eller årlige datamottak. For de fleste avtalene skal dataleveransene bestilles høsten før leveringsåret, men det er varierende hvor konsekvent avtalene følges opp av ansvarlige seksjoner i SSB. På bakgrunn av dataleveransene skal SSB ifølge avtalene årlig utarbeide over 100 kvalitetsrapporter. Antallet kvalitetsrapporter som faktisk utarbeides er lavere, hovedsakelig på grunn av kapasitetsmangel og prioritering av andre oppgaver. For 2023 ble det utarbeidet 85 kvalitetsrapporter. I kvalitetsrapportene vurderes forhold knyttet til overføring av data, kvalitet knyttet til enheter og verdier og det kan gis forslag til tiltak for å øke kvaliteten.

For noen dataleveranser utarbeides det numeriske kvalitetsindikatorer i tillegg til kvalitetsrapportene. Både kvalitetsrapportene og de numeriske kvalitetsindikatorene gir tilbakemeldinger om ugyldige, manglende, mistenkelige eller inkonsistente verdier, eller om det er enheter som mangler, har dubletter eller som burde vært slettet. De numeriske kvalitetsindikatorene har opptellinger som sier noe om antallet observasjoner som kan ha ulike feil og mangler. Det gis ikke tilbakemeldinger på en måte som kan påvirke dataeiers saksbehandling av enkeltenheter.

Kvalitetsrapportene er utformet for å gi tekstlige vurderinger og tilbakemeldinger om kvalitet i den enkelte administrative datakilde, men er ikke særlig godt egnet til å si noe om utviklingen i kvalitet over tid. Formatet på kvalitetsrapportene gjør at de heller ikke er godt egnet for å kunne sammenstilles og aggregeres på tvers av datakildene på en effektiv måte.

Det kan også utarbeides andre ikke-standardiserte dokumenter som utveksles med dataeier i forbindelse med kvalitetsarbeid. Det er faste oppfølgingsmøter mellom SSB og dataeierne. Nivået på møtene kan variere, fra toppleder- til fagleder- eller saksbehandlernivå. Det arrangeres årlige toppmøter med de største dataeierne.

Erfaringene med strukturert samarbeid om kvalitet er positive. Ett resultat av samarbeidsavtalene er økt oppmerksomhet på kvalitet hos dataeierne. SSB utarbeider som nevnt flere dokumenter som sendes til den enkelte dataeier blant annet som grunnlag for kvalitetsmessige forbedringer i egne datasystemer. Den løpende kontakten mellom SSB og dataeiere har blitt mer hyppig og systematisk.

4.3. Vurderinger

Kvaliteten på data fra administrative informasjonssystemer vurderes som veldig god og disse datakildene er til stor nytte i statistikkproduksjonen. Bruk av data fra slike systemer bidrar til at den totale oppgavebelastningen i samfunnet holdes lav. Samarbeidsavtalene gir SSB og dataeierne god oversikt over årlige dataleveranser, oppdaterte kontaktpunkter og dermed bedre forutsigbarhet og bedre forutsetninger for samarbeid om økt kvalitet.

Nedenfor følger en oppsummering av funnene i kvalitetsrapportene som er utarbeidet for 2023.

Overføring av data

Data mottas hovedsakelig til avtalt tid og etter avtalt spesifisering. I 2023 var det noen få tilfeller hvor dataleveranser ble forsinket eller hadde betydelige mangler. I et par tilfeller har avtalte dataleveranser hatt så stor forsinkelse/mangler at statistikk ikke ble publisert på planlagt tidspunkt.

Vurderinger av kvalitet knyttet til enheter

Med enheter menes i de fleste tilfeller personer eller foretak.

Enhetenes identifiserbarhet er gjennomgående god. Det vil si at enheter entydig og maskinelt kan identifiseres med et identifikasjonsnummer, for eksempel personer med fødselsnummer og foretak med organisasjonsnummer. God identifiserbarhet er svært viktig ettersom det er avgjørende for effektiviteten å kunne koble flere datakilder sammen, og for å kunne produsere statistikken med pseudonyme identifikasjonsnumre. Det forekommer noen tilfeller hvor enheter ikke kan identifiseres maskinelt. Ofte skyldes dette manglende identifikasjonsnummer for personer med utenlandsk statsborgerskap.

En del kvalitetsrapporter viser utfordringer med underdekning. Det vil si at datakilden mangler enheter som burde ha inngått. Iblant pekes det også på at det forekommer dubletter i datakildene.

Vurderinger av kvalitet knyttet til verdier

Verdier forstås som opplysninger knyttet til enhetene. Dette kan være tallverdier, egenskaper og tilstander.

Generelt gis det oftere tilbakemeldinger om utfordringer i verdier enn i enheter. Det meldes om målefeil, inkonsistens og mistenkelige verdier. Flest tilbakemeldinger gis på manglende verdier.

Forslag for å bedre kvaliteten

I mange kvalitetsrapporter gir SSB tilbakemeldinger med forslag til samarbeidsaktiviteter for å forbedre kvaliteten i datakildene, nye kontroller for å avdekke og korrigere mangler i datakildene, samt forslag til hvordan datakildene kan videreutvikles for å gi enda større verdi i statistikken. Innenfor flere områder understrekes det at et godt og nært samarbeid med hyppige møter og lav terskel for kontakt er viktig for å styrke kvaliteten på administrative data. Avvik eller problemer i leveranser blir stort sett løst gjennom dialog mellom dataeier og SSB.

4.4. Anbefalinger

Til tross for gode erfaringer med opplegget i SSB, og god tilbakemelding fra Peer Review i 2021, er det fortsatt rom for forbedringer. SSB kan i visse tilfeller bli bedre på en nøyere oppfølging av avtaler og dataeiere og utfylling og oversendelse av kvalitetsrapporter.

SSB kan vurdere om kvalitetsrapportene bør videreutvikles slik at man kan vurdere utviklingen i kvalitet over tid og enklere tilpasse rapportmalen etter hvert som nye behov dukker opp.

5. Hvordan dekker offisiell statistikk brukerbehov?

Offisiell statistikk skal oppfylle brukernes behov. Disse behovene kan variere fra bruker til bruker og for ulike typer statistikk. For en statistikk kan det være viktigere at tallene publiseres raskt enn at de er mest mulig nøyaktige. For en annen statistikk kan det være nettopp nøyaktigheten som er det viktigste. Uansett hvilke av prinsippene for god kvalitet i statistikken som teller sterkest for de ulike brukerne, skal statistikken være av en slik kvalitet at tallene kan stoles på og kan brukes som informasjonsgrunnlag for viktige beslutninger i samfunnet. Det er også viktig å ta en avveining av hva man kan oppfylle av brukerbehov innenfor gitte ressurser.

For å kjenne til brukernes behov er det viktig å ha tilstrekkelig kontakt med dem. SSB har identifisert seks ulike målgrupper for formidling av statistikk:

1. Allmennheten: Enhver som ikke har nevneverdige spesielle forutsetninger for å nyttiggjøre seg statistikk, men som er interessert i spørsmål som offisiell statistikk kan gi svar på.
2. Media: Ansatte i aviser og etermedier. Videreformidlere av offisiell statistikk til brede grupper.
3. Analytikere / beslutningstager: Videreformidlere av data til beslutningstagere, både i offentlig og privat sektor; dessuten disse beslutningstagerne selv.
4. Forskere: Ansatte i forskerstillinger på universiteter og høyskoler, dessuten studenter på mastergradsnivå og over.
5. Skoleelever: Elever i ungdomsskolen og videregående skole i Norge
6. Oppgavegivere: Personer som leverer tallene som er grunnlag for offisiell statistikk.

Det er også intern bruk av statistikkene hos produsentene av offisiell statistikk, for sammenstilling av annen statistikk, analyse eller forskning.

5.1. Rådgivende utvalg og faste møteplasser

For omtrent to tredjedeler av SSBs statistikker finnes det faste møteplasser med brukere. SSB har etablert 19 rådgivende utvalg på ulike statistikkområder. For enkelte statistikkområder blir det vurdert å opprette flere rådgivende utvalg. Dette er en anbefaling fra forrige kvalitetsrapport.

To tredjedeler av produsenter av offisiell statistikk utenfor SSB har ikke faste møteplasser med brukerne. Blant produsentene av offisiell statistikk som har få statistikker, blir det opplyst at det kan være ressurskrevende å opprette rådgivende utvalg for et lite statistikkområde.

I tillegg til rådgivende utvalg finnes ulike faste møteplasser med brukere, for eksempel årlige møter med departementer, referansegrupper, KOSTRA²-arbeidsgrupper og andre regelmessige møteplasser med brukere.

5.2. Uformell brukerkontakt

Flere statistikkansvarlige oppgir at de har mye brukerkontakt, selv om det ikke er opprettet faste møteplasser. Denne kontakten bidrar også til innsikt i brukerbehovene. Brukerkontakt skjer direkte med brukere via e-post og telefon, både til sentrale svartjenester og til de statistikkansvarlige. De aller fleste statistikker har navnene til de statistikkansvarlige med e-postadresser og telefonnummer

² KOSTRA er en forkortelse for kommune-stat-rapportering. Gjennom KOSTRA sender alle norske kommuner og fylkeskommuner inn tall fra sine tjenesteområder til Statistisk sentralbyrå.

lett synlig på statistikksiden. Brukerkontakten skjer også hos sentrale svartjenester eller sentralbord. Det er viktig at informasjon om henvendelser blir tilbakeført til de statistikkansvarlige.

Når det gjelder kunnskap om brukerbehov som ikke er dekket, svarer omtrent en tredjedel i kvalitetsevalueringen at de kjenner til udekte brukerbehov. Noen brukerbehov kan ha både tekniske og tidsmessige utfordringer som gjør at de ikke kan møtes. En kost/nytte-vurdering må gjøres, slik at verdien av å dekke et brukerbehov vurderes opp mot kostnadene ved å imøtekomme det. I oppfølgingsintervjuene forteller flere at konfidensialitetshensyn kan være årsaken til at statistikker ikke kan publiseres på et så detaljert nivå som brukerne ønsker.

5.3. Fokusgrupper med brukere

I 2023 ble det foretatt tre kvalitetsgjennomganger med tilhørende fokusgrupper blant brukere. Dette ble gjort for SSBs statistikkene Antall arbeidsforhold og lønn og Kommunale Boliggebyrer. For statistikken om arbeidsforhold og lønn, ble det gjennomført samtaler i to fokusgrupper, en med eksterne brukere og en med interne brukere. Hos Fiskeridirektoratet ble det gjort en gjennomgang av Fangststatistikken. Fokusgruppene med eksterne har vært sammensatt av brukere fra de seks brukergruppene nevnt ovenfor.

Brukerne ga uttrykk for at de anser tallene som pålitelige, og at dersom de skulle finne feil kan de si ifra om dette til dem som er ansvarlige for statistikken, og at feilene blir rettet og opplyst om.

Brukerne i fokusgruppene nevnte at de liker nyhetsartiklene godt og ønsker seg at produsentene forklarer tallene mer. For SSBs statistikker ønsker brukerne seg en slags ingress på statistikksiden, sammen med hovedtallet som fremheves. Det kommer også frem i samtalene at det er en avveining mellom å bruke teknisk og presist språk, eller å forenkle språket slik at det blir forstått av et bredt publikum. Et av funnene fra fokusgruppene er at brukerne, særlig ekspertbrukerne, ønsker mer informasjon om usikkerhet i tallene.

Brukerne etterspurte flere visualiseringer. Dette samsvarer med ønsker fra statistikkprodusentene selv, hvor de ønsker å kunne publisere ulike typer av visualiseringer enklere, se omtale under tilgjengelighet og klarhet i kapittel 2.3.

5.4. Brukerundersøkelse for ssb.no

De siste årene har det hvert år blitt gjennomført en brukerundersøkelse for ssb.no. Resultatene av brukerundersøkelsen i 2023 viser en god utvikling på flere områder, sammenlignet med 2022. Brukerne er mer fornøyd og finner lettere det de leter etter. Tilfredsheten har også økt blant førstegangsbrukerne. 86 prosent er svært fornøyd eller ganske fornøyd med ssb.no. 92 prosent oppgir at de fant det de lette etter, og dette er det høyeste SSB noen gang har målt.

Den største brukergruppen er privatpersoner som besøker ssb.no for å finne konkrete tall.

Brukerundersøkelsen signaliserer også at de som bruker ssb.no ofte, er de som er mest fornøyd og lettere finner informasjonen de leter etter.

Tre prosent av brukerne er misfornøyd med ssb.no. Andelen har vært stabil de siste årene. Det er de som skal svare på en undersøkelse, som er minst fornøyd, hvorav 12 prosent av disse er misfornøyd. Det kommer ikke frem av undersøkelsen om disse brukerne er misfornøyd med tilbudet på nettstedet, eller om de er misfornøyd med at de er valgt ut til å svare på en undersøkelse eller rapportere tall. Av de som skal svare på en undersøkelse, er det 70 prosent som oppgir at de fant det de lette etter, et resultat som er relativt lavt sammenlignet med andre brukergrupper. Dette kan være noe av forklaringen på misnøyen.

5.5. Anbefalinger

Det anbefales at henvendelser om brukerbehov som kommer til sentrale svartjenester, oppsummeres og formidles til statistikkansvarlige.

En forbedret formidling av usikkerhet i statistikken vil gi verdi for mange brukere. Denne anbefalingen er også nærmere omtalt i kapittel 2 om kvalitetsevalueringen.

6. Kvalitetshevende tiltak

6.1. Status på tiltak

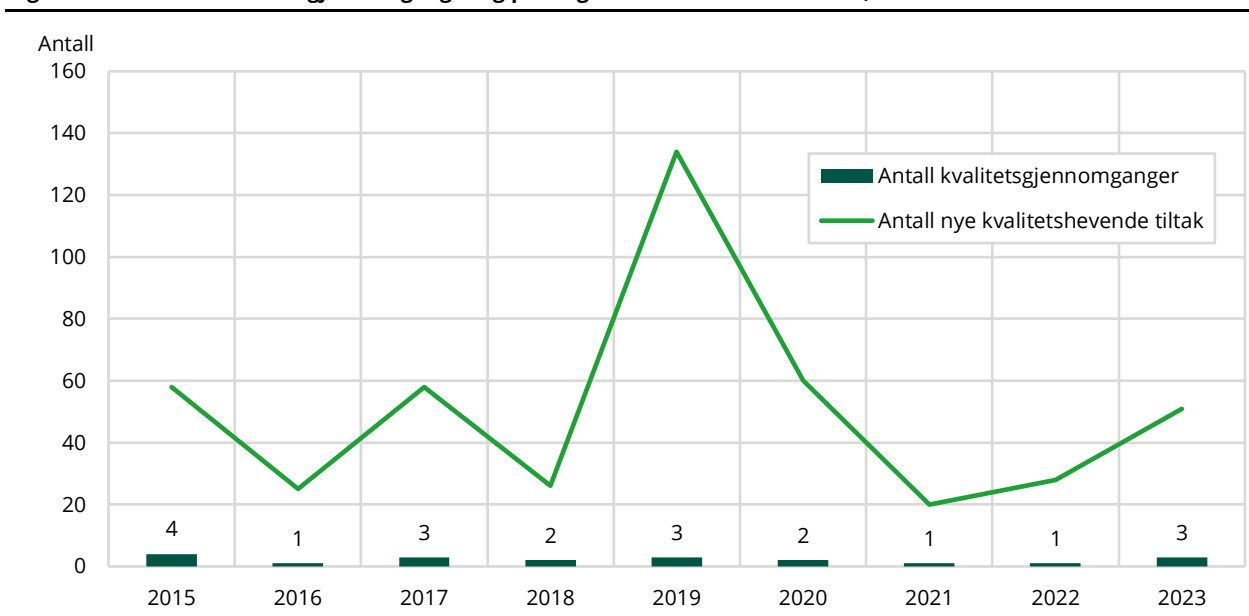
En viktig del av kvalitetsgjennomganger og kvalitetsevalueringer er anbefalinger om kvalitetshevende tiltak. Tiltaksplaner settes opp, og tiltakene gjennomføres av statistikkprodusentene eller deres støttefunksjoner. Alle tiltaksplanene følges opp årlig av kvalitetsteamet i SSB.

Tiltak etter kvalitetsgjennomganger

Siden 2015 er det gjennomført totalt 20 kvalitetsgjennomganger, og i alt 460 tiltak er iverksatt som følge av disse. 382 (83 prosent) av tiltakene var fullført ved utgangen av 2023. Det er stor variasjon i antall tiltak som springer ut av den enkelte kvalitetsgjennomgang. Videre varierer tiltakene både i størrelse, type og ut fra hvor ressurskrevende de er å gjennomføre.

Med fornyet og effektivisert metodikk for kvalitetsgjennomganger, ser vi at både antallet gjennomganger og kvalitetshevende tiltak er økende.

Figur 6.1 Antall kvalitetsgjennomganger og planlagte kvalitetshevende tiltak, 2015-2023

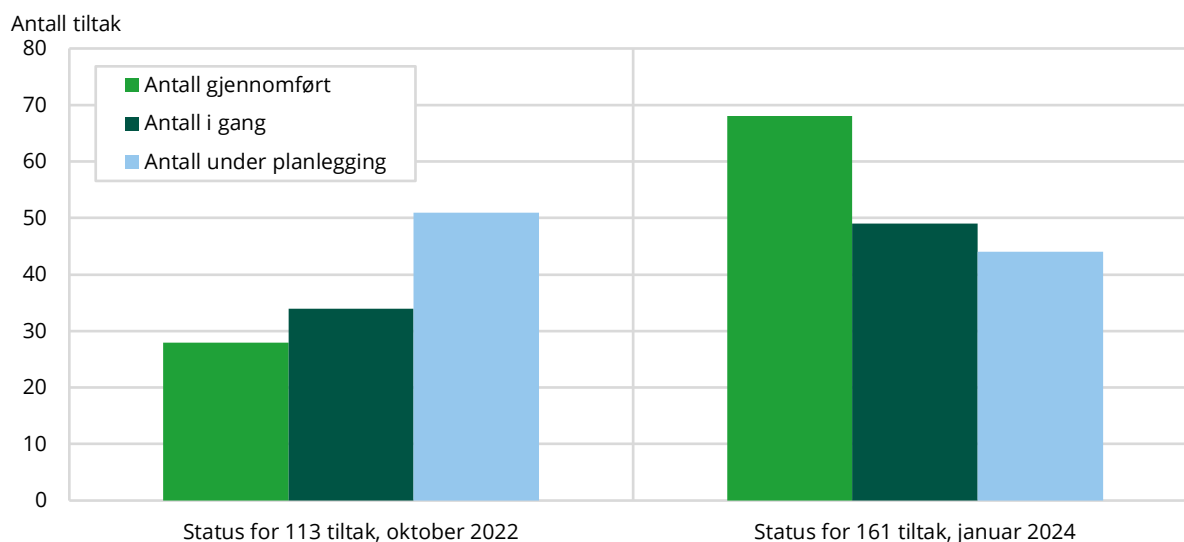


Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tiltak etter kvalitetsevalueringer

I 2023 publiserte SSB Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2023 (SSB, 2019-2024). Rapporten inneholder 45 anbefalinger (K1-K45) om hvordan kvaliteten i offisiell statistikk kan heves, og statistikkprodusentene oppfordres til å følge opp anbefalingene fra kvalitetsevalueringene. Produsentene gjør selvstendige kost-nytte vurderinger av anbefalingene og lager planer med prioriterte tiltak basert på vurderingene. Tiltaksplanene inneholder informasjon om tidspunkt for oppstart og ferdigstilling av tiltakene, samt status for arbeidet. SSB samlet inn status for tiltaksplanene for alle produsentene per januar 2024.

Alle produsentene har utarbeidet en tiltaksplan, og mange av tiltakene er allerede gjennomført. Dette gjelder blant annet på områder knyttet til dokumentasjon og transparens. I perioden 2022-2023 ble det planlagt totalt 161 tiltak. 68 av disse var gjennomført ved statusrapporteringen i januar 2024. Ved statusrapporteringen i oktober 2022 var det planlagt 113 tiltak, hvorav 27 var gjennomført.

Figur 6.2 Status for innmeldte tiltak. Endring fra 2022 til 2024

Kilde: Statistisk sentralbyrå

6.2. Oppfølging av Peer review

I perioden 2021-2023 var SSB og fire produsenter av norsk offisiell statistikk gjenstand for en ekstern fagfelleevaluering (Peer review) som medlemmer av det europeiske statistikkssystemet. De fire andre produsentene var Fiskeridirektoratet, Folkehelseinstituttet (FHI), Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) og Utlendingsdirektoratet (UDI) som alle rapporterer statistikk til den europeiske statistikkmyndigheten, Eurostat.

Fagfellene fant ingen forhold som er i strid med retningslinjene for europeisk statistikk, men ga 15 anbefalinger om hvordan det norske statistikkssystemet kan utvikles og bli bedre. Mange av disse anbefalingene retter seg mot mer detaljert planlegging av allerede igangsatte initiativer, bedre synliggjøring av kvalitetsarbeidet som blir gjort og tettere samarbeid mellom norske statistikkprodusenter.

Anbefalingene som ble gitt var blant annet å videreutvikle det nasjonale programmet for offisiell statistikk og lage en tiltaksplan for kvalitetsforbedringer i det norske statistikkssystemet. Ekspertteamet anbefalte også at SSB vurderer mulighetene for å publisere mer detaljert statistikk, styrke kontakten med brukerne og videreutvikle tjenestene for tilgang til mikrodata. De andre myndighetene ble på sin side anbefalt å tydeliggjøre rollen de har som produsenter av offisiell statistikk, både internt i organisasjonene og eksternt, blant annet på egne nettsider.

SSB og de fire andre myndighetene har utarbeidet en felles tiltaksplan som følger opp anbefalingene. Tiltaksplanen er godkjent av Eurostat, og det skal rapporteres årlig om gjennomføring av tiltakene fra utgangen av 2024 til utgangen av 2027.

Den fullstendige tiltaksplanen med detaljerte beskrivelser og frister er publisert på nettsidene til Eurostat og SSB (Eurostat, 2021-2023).

En foreløpig statusgjennomgang ved utgangen av 2023 viser at gjennomføringen av tiltakene i all hovedsak går som planlagt.

7. Utvikling av kvalitetssystemet

Å opprettholde og videreutvikle kvaliteten i offisiell statistikk er viktig for tilliten til statistikkproduktene og til institusjonene som produserer statistikken. Tillit er stadig viktigere i en tid med økende desinformasjon. Befolkningen og beslutningstakere må ha tilgang til offisiell statistikk som er aktuell, relevant og pålitelig.

I 2023-rapporten ble behovet for utvikling av kvalitetssystemet innen tre områder spesielt fremhevet: Kvalitetsindikatorer, kvalitetsgjennomganger og kvalitetsevalueringer. Nedenfor er en status for utviklingen innen disse områdene siden forrige rapport ble publisert. Videre diskuteres kvalitetskultur, ressursbruk til produksjon av offisiell statistikk, kurs og nettverk for kompetansebygging og mulighetene for å lage fellesløsninger som kan benyttes av alle produsenter av offisiell statistikk. Avslutningsvis skisseres hvilken påvirkning teknologiutviklingen kan tenkes å ha for offisiell statistikk generelt, og kvalitetssystemet spesielt.

7.1. Kvalitetsindikatorer

En av hovedanbefalingene fra fjorårets rapport var å starte arbeidet med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer for utvalgte statistikker, samt at alle bør ha en indikator for å måle aktualitet.

Resultatene fra kvalitetsevalueringen på statistikknivå, som omtalt i kapittel 2, bekrefter funnene fra fjorårets rapport om at bruk av indikatorer for å måle kvalitet i statistiske prosesser og produkter er varierende og lite utbredt. Kun en tredjedel av statistikkene bruker en form for indikatorer for å måle et eller flere aspekter ved kvalitet. Kun seks produsenter har meldt inn forbedringstiltak knyttet til kvalitetsindikatorer. Alle produsenter har, i forbindelse med den siste kvalitetsevalueringen, innrapportert aktualitetstall for sine statistikker til SSB. På bakgrunn av dette er det utarbeidet en aktualitetsindikator for all offisiell statistikk som blir presentert i kapittel 2.3. Produsentene bør bruke denne indikatoren for å følge utviklingen i aktualitet for sine statistikker, både på statistikknivå og som et snitt på produsentnivå.

SSB har i 2024 publisert Anbefalte kvalitetsindikatorer i offisiell statistikk (SSB, 2019-2024), et notat med 26 anbefalte kvalitetsindikatorer i statistikkproduksjonen. Notatet er ment som et hjelpemiddel til statistikkprodusentene for å vurdere relevante kvalitetsindikatorer i sine produksjonsløp. Et verktøy for å vurdere hvilke kvalitetsindikatorer, som er relevante for den enkelte statistikk, er dermed på plass.

Inntrykket fra oppfølgingsmøtene i kvalitetsevalueringen er at det er krevende for statistikkprodusentene å innføre kvalitetsindikatorer. Som oftest må indikatorene skapes ved hjelp av programkode, noe som krever kodekompetanse hos produsentene. For å unngå at hver enkelt statistikkprodusent bruker de samme indikatorene på ulik måte, bør det utvikles standardiserte programpakker for å skape indikatorene. En forutsetning for slike standardpakker er at metadata, data og loggdata har en standardisert struktur. SSB har igangsatt et arbeid med denne typen standardisering, men det er en lang vei å gå før en standardisering av strukturer og programpakker er på plass.

7.2. Kvalitetsgjennomganger

Utviklingen av opplegget for kvalitetsgjennomganger følger i all hovedsak de planene som ble beskrevet i fjorårets rapport. Opplegget er effektivisert, og antall kvalitetsgjennomganger som gjennomføres hvert år øker. I 2023 ble det for første gang gjennomført en kvalitetsgjennomgang hos en annen produsent utenfor SSB. Erfaringene med det nye opplegget er gode, og dette videreføres med noe videreutvikling, spesielt knyttet til vurdering av statistikkformidlingen, for de kvalitetsgjennomgangene som skal gjennomføres i 2024.

Utvelgelse av statistikker til kvalitetsgjennomganger er todelt. I SSB er utvelgelsen basert på kriterier vedtatt av ledelsen: Risiko, resultat fra tidligere gjennomganger, oppdagete feil og områder med stor oppmerksomhet. Direktørmøtet vedtar årlig hvilke statistikker som skal ha kvalitetsgjennomgang basert på forslag fra kvalitetsteamet. For statistikker utenfor SSB melder produsentene inn statistikker for kvalitetsgjennomgang.

Planen for gjennomføring av kvalitetsgjennomganger er forankret i SSB og Utvalget for offisiell statistikk. Ifølge planen skal det årlig være gjennomganger av inntil fire statistikker i SSB og inntil fire hos andre produsenter, i inneværende statistikkprogramperiode.. Til tross for dette har det hittil vist seg vanskelig å finne tilstrekkelig antall statistikker hos andre produsenter for å følge planen. I forbindelse med utviklingen av kvalitetssystemet etter ny statistikklov i 2019, ble det kommunisert en tydelig forventning om at produsentene må bidra i kvalitetsgjennomganger utenfor egen institusjon. Dette er viktig både for å dele kompetanse på tvers mellom ulike produsenter, men også for å fordele ressursinnsats i kvalitetsarbeidet mellom de ulike produsentene av offisiell statistikk.

7.3. Kvalitetsevalueringer

Den årlige kvalitetsevalueringen ved hjelp av en selvvurdering i et spørreskjema har blitt betydelig styrket det siste året ved at den er gjennomført på statistikknivå, og med oppfølgingsintervjuer på seksjonsnivå i SSB og institusjonsnivå utenfor SSB. Som signalisert i fjorårets rapport, ble innhenting av informasjon knyttet til usikkerhet i statistikken viet betydelig oppmerksomhet i denne kvalitets-evalueringen. Kvalitetsevaluering på statistikknivå vil bli videreført i 2024. For de fem nye produsentene i statistikkprogrammet vil det i tillegg gjennomføres kvalitetsevaluering på institusjonsnivå i 2024.

Selvvurderingsskjemaet fra kvalitetsevalueringen på statistikknivå brukes også som input til kvalitetsgjennomganger. Slik sett bidrar kvalitetsevalueringen på statistikknivå til effektivisering av kvalitetsgjennomgangene.

7.4. Kvalitetskultur

SSB har siden sommeren 2023 bidratt inn i et FN-prosjekt for å utvikle en modenhetsmodell for kvalitetskultur som skal være sammenlignbar for ulike lands statistikkssystemer. Modellen skal legges fram for FNs statistikkommisjon i 2025. Prosjektet definerer kvalitetskultur i offisiell statistikk, som felles verdier, tillit, atferd og praksis dedikert til best mulig kvalitet i offisiell statistikk.

En moden kvalitetskultur kjennetegnes av at den gjennomsyrrer statistikkproduksjonen og kvalitetssystemet, ved at alle nivåer i organisasjonen er dedikert til å arbeide for god kvalitet i statistikken. Dette innebærer både å møte brukernes behov med søkelys på kontinuerlig forbedring og innovasjon, samtidig som det skal være overvåking og oppfølging av kvalitetsavvik og gode kanaler for å ta opp kvalitetsutfordringer. Det skal også være gode rutiner for feilhåndtering for åpenhet og læring. SSB holder kvalitetskurs som omfatter temaer som inngår i kvalitetskultur, og som er åpne for alle produsenter av offisiell statistikk.

7.5. Ressurser til produksjon og kvalitetssikring av offisiell statistikk

I fjorårets rapport ble ressursbruk til produksjon av offisiell statistikk for produsenter utenfor SSB kartlagt. For flere av produsentene var det vanskelig å gi et godt anslag på ressursbruk til produksjon av offisiell statistikk. Dette skyldes blant annet at det er vanskelig å skille arbeidet med produksjon av offisiell statistikk fra annet arbeid, og manglende systemer for å logge og hente ut informasjon om timebruk. En problemstilling er også hvorvidt støttefunksjoner som for eksempel IT og kommunikasjon skal telles med i ressursanslaget. Ressursinnsatsen var derfor basert på anslag med en stor grad av usikkerhet. I oppfølgingsintervjuene med produsentene har det ikke kommet signaler om at ressursinnsatsen er vesentlig endret sammenlignet med året før. Fra 2024 vil ressurs-

innsatsen totalt sett gå noe opp i og med at omfanget av offisiell statistikk er økt ved at flere statistikker og produsenter er omfattet av det nye statistikkprogrammet.

Utvalget for offisiell statistikk bør, i løpet av 2024, drøfte hvordan ressursinnsatsen til produksjon av offisiell statistikk kan måles og ressursituasjonen følges opp fremover.

SSB fikk som følge av statistikkloven av 2019 nye oppgaver knyttet til samordning av statistikkutvikling og oppfølging av kvalitet i all offisiell statistikk. Det ble ikke tilført ekstra ressurser til å utføre disse lovpålagte oppgavene, og SSB har hittil løst det ved å omprioritere midler og ressurser innenfor eksisterende budsjetttrammer. Det brukes betydelige ressurser på å koordinere utviklingen av statistikken gjennom å lede Utvalget for offisiell statistikk, følge opp statistikkprogrammet, gjennomføre kvalitetsevalueringer og -gjennomganger og tilby kurs og annen kompetansebygging til alle produsentene av offisiell statistikk. Utvidelsen av statistikkprogrammet fra og med 2024 med fem nye produsenter og flere statistikker gir isolert sett behov for å øke SSBs ressursbruk for å ivareta disse oppgavene som beskrevet i statistikkloven. Innenfor gitte budsjetttrammer vil SSB måtte vurdere kost-nytte av ulike aktiviteter og tiltak og prioritere ressursinnsatsen ut fra slike vurderinger. Det er også viktig at alle produsentene og de andre medlemmene av Utvalget for offisiell statistikk bidrar aktivt i samordnings- og kvalitetsarbeidet.

En annen utfordring er knyttet til selve forbedringsarbeidet. Å følge opp anbefalingene i kvalitetsrapportene, med å gjennomføre relevante tiltak for forbedret etterlevelse av kvalitetskravene, krever tid og ressursinnsats fra produsentene. Dette er oppgaver som kommer i tillegg til ordinære driftsoppgaver, og det kan være krevende å finne tid til slike oppgaver i en presset ressursituasjon. Enklere forbedringsoppgaver blir ofte prioritert, mens større oppgaver skyves på eller må tas over lengre tid.

7.6. Kurs og nettverk

I løpet av 2023 har SSB organisert og bidratt med en rekke kompetansetiltak rettet mot produsenter av offisiell statistikk. Blant annet er det arrangert kurs om kvalitet, retningslinjer og modeller, samt kurs om kvalitetsindikatorer og styringsinformasjon. Til sammen ble det arrangert 31 metodekurs i SSB i 2023. De fleste av disse ble også tilbudt til medlemmene av Utvalget for offisiell statistikk. Kursene hadde i underkant av 450 deltakere, hvorav rundt en fjerdedel var eksterne. I løpet av 2023 ble det også avholdt frokostseminarer og workshops om ulike temaer knyttet til metodikk og kvalitet i statistikkproduksjon. Disse har vært åpne for alle produsenter av offisiell statistikk og har hatt bred deltakelse.

I tillegg til metodenettverket, etablerte SSB i 2023 et formidlingsnettverk for produsenter av offisiell statistikk. Formålet med nettverket er å dele erfaringer om utfordringer med og god formidling av statistikk. Høsten 2023 ble det arrangert et heldagsseminar ved etableringen av nettverket. Nettverket har så langt omtrent 50 deltagere. Deltakerne er både ansatte som arbeider med formidling og kommunikasjon av statistikk og de som arbeider de som arbeider med produksjon og analyse.

7.7. Utvikling av fellesløsninger

For å gjøre offisiell statistikk mer synlig vil SSB fortsette med å være pådriver for at all offisiell statistikk gjøres lett tilgjengelig for brukerne, på en mest mulig helhetlig måte. SSB arbeider sammen med NAV med å lage løsninger som gjør det mulig for andre produsenter å gjøre sine data tilgjengelige i SSBs statistikkbank. SSB vil på sikt se på mulighetene for en felles statistikkalender for all offisiell statistikk hvor produsentene selv legger inn de nødvendige dataene. Siktemålet er at brukerne får enkel tilgang til all offisiell statistikk på en felles plattform, uten å måtte forholde seg til hvem som produserer statistikken. I plattformen skal det være tydelig hvem som er ansvarlig produsent, og det vil være koblinger til produsentenes egne publiseringsider. SSB vil utvikle

løsninger for helhetlig tilgjengeliggjøring av offisiell statistikk i tett samarbeid med de andre produsentene av offisiell statistikk.

I fjorårets rapport ble det å dokumentere statistikkdokumentasjon i henhold til SIMS, Single Integrated Metadata Structure (Eurostat, 2023b) trukket frem som en anbefaling. SIMS er Eurostats rammeverk for rapportering av referansemetadata³. SSB arbeider i 2024 med å tilpasse sin brukerorienterte statistikkdokumentasjon «Om statistikken» til SIMS, og vil utarbeide mal og retningslinjer for en SIMS-tilpasset dokumentasjon og dele denne med de øvrige produsentene av offisiell statistikk.

I kvalitetsevalueringen ble bruken av SSBs system for kodeverk, Klass, kartlagt. I SSB er bruken av Klass relativt stor, men det er fortsatt statistikker som av ulike årsaker ikke bruker systemet. Produsenter utenfor SSB kan ikke legge inn sine egne kodeverk i Klass, men de kan benytte kodeverkene som SSB har lagt inn. Det er et betydelig potensial knyttet til standardisering og effektivisering ved økt bruk av Klass. Klass bør derfor videreutvikles slik at flere kan ta løsningen i bruk, både i SSB og blant andre produsenter.

SSB har et godt kvalitetssystem som er sentralt i statistikkproduksjonen. Det er allikevel behov for å systematisere og tilgjengeliggjøre kvalitetssystemet, både internt i SSB og for andre produsenter av offisiell statistikk. At prosedyrer, rutiner og prosessbeskrivelser er lett tilgjengelige og tydelige, bidrar til økt fokus og kvalitetsbevissthet. SSB vil gjennomføre kost/nyttevurdering av metoder og verktøy som legger til rette for systematisering av kvalitetssikringssystemet og gir grunnlag for prioritering mellom ulike elementer innenfor systemet hvis det blir behov. Det skal være enkelt for alle å finne frem til gjeldende dokumenter. Verktøyet bør også kunne gi rapporter og oversikter som viser graden av samsvar i forhold til pålagte krav, og ha et system for avvikshåndtering.

7.8. Utviklingstrekk som påvirker kvalitetssystemet

Med fremveksten av digitale plattformer og teknologier har stadig flere aktører, inkludert private selskaper, organisasjoner og enkeltpersoner, kapasitet til å samle inn data, analysere og publisere statistikk. For offisiell statistikk kan dette være en utfordring fordi brukerne får alternative kilder til statistikk, som kan fremstå som pålitelige. Slike kilder kan også være mer aktuelle enn den offisielle statistikken. Det derfor helt avgjørende at offisiell statistikk både opprettholder høy kvalitet, og evner å kommunisere til brukerne hva som skiller offisiell statistikk fra annen tilgjengelig informasjon. I denne kommunikasjonen, er kvalitetssystemet helt sentralt.

Kvalitetssystemet er basert på kravene fastsatt i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. Retningslinjene ble først utviklet i 2005 og har senere blitt revidert i 2011 og 2017. Teknologisk utvikling siden den siste revisjonen har vært betydelig. I det europeiske statistikk-systemet pågår en diskusjon om hvorvidt og eventuelt hvordan de fastsatte prinsippene utfordres av de nye teknologiene. Et eksempel er hvordan kompleksiteten til algoritmene som brukes i maskinlæring og annen KI, utfordrer noen av kvalitetsprinsippene. Å sikre transparens og tilstrekkelig dokumentasjon ved bruk av metoder som brukes slike algoritmer, er krevende. Revisjon av rammeverket for kvalitet i offisiell statistikk kan derfor bli nødvendig for å sikre at det fortsetter å være relevant og bidrar til kvalitetssikring. Det vil ta tid før en slik revisjon gjøres, og et nytt rammeverk er på plass. Det er derfor nødvendig å løpende vurdere om det er behov for å justere eller tilpasse deler av kvalitetssystemet, til de teknologiske endringene som påvirker statistikken. Et nærliggende eksempel er å vurdere om det bør stilles krav til algoritmer, og dokumentasjonen av disse.

³ Referansemetadata beskriver innholdet i og kvaliteten på de statistiske dataene og dokumenterer hvordan kvalitetskravene i Retningslinjer for europeisk statistikk oppfylles for den enkelte statistikk.

Referanser

- Eurostat (2021-2023): Peer review report on compliance with the European Statistics Code of Practice and further improvement and development of the National statistical system, Norway. Peer reviewers' recommendations and improvement actions of the national statistical system of Norway in response to the recommendations. Kan lastes ned som pdf fra denne artikkelen på ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/nyheter-om-ssb/godt-skussmal-til-norsk-offisiell-statistikk>
- Eurostat (websiteside): ESS Reference Metadata Reporting Standards. SIMS, Single Integrated Metadata Structure, kan lastes ned som pdf Eurostat (ec.europa.eu/eurostat): <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4373903/SIMS-2-0-Revised-standards-November-2015-ESSC-final.pdf>
- Finansdepartementet (2008-2024): Tildelingsbrev, årsrapporter og instruksjoner – Finansdepartementet. Tildelingsbrev til SSB og SSBs årsrapporter kan lastes ned som pdf fra hjemmesiden til Finansdepartementet (regjeringen.no): <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/fin/tildelingsbrev/id499309/?expand=factbox2539926>
- Lovdata (2019): Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven). Lenke til Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2019-06-21-32>
- SSB (2017): Retningslinjer for europeisk statistikk. 16. november 2017. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2019a): Generic Statistical Business Process Model GSBPM. Notater 2019/43. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/generic-statistical-business-process-model-gsbpm>
- SSB (2019b) Utvalget for offisiell statistikk. Lenke til nettside på ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/utvalget-for-offisiell-statistikk>
- SSB (2019-2024): Publikasjoner om kvalitet i offisiell statistikk på ssb.no. I denne serien er rapporter og andre notater om kvalitet offisiell statistikk samlet. Dokumentene kan lastes ned fra ssb.no her: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/publikasjoner-om-kvalitet-i-offisiell-statistikk>
- SSB (2020): Rammeverk for kvalitetssikring i det europeiske statistikksystemet. Versjon 2. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2021): Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021 – 2023. Planer og meldinger 2021/3. Kan lastes ned som pdf fra ssb.no: <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk>
- SSB (2022-2024) Brukerundersøkelse ssb.no. I denne serien er rapporter om brukerundersøkelser for ssb.no samlet. Dokumentene kan lastes ned fra ssb.no her (Rapporten for 2023 er under arbeid): <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/planer-og-meldinger/brukerundersokelse-ssb.no>
- SSB (2024): Nasjonalt program for offisiell statistikk 2024 – 2027. Planer og meldinger 2024/02. Kan lastes ned som pdf fra ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/statistikkprogrammets-omfang-og-innhold>

Zhang, L.-C. (2012): Topics of statistical theory for register-based statistics and data integration. *Statistica Neerlandica*, vol. 66, pp. 41-63. Kan lastes ned som PDF fra:
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9574.2011.00508.x>

Vedlegg A: Oversikt over metoder og verktøy

Tabell A1 Etablerte metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk. Status og behov for utvikling

Metoder, verktøy og frekvens	SSB		Øvrige produsenter	
	Status	Behov	Status	Behov
Kvalitetsevalueringer, årlig	<p>Evaluering på institusjonsnivå gjennomført 2 ganger.</p> <p>Evaluering på statistikknivå gjennomført 1 gang.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3 rapporter med anbefalinger om kvalitetshevende tiltak. • Oppfølging av anbefalinger og tilhørende tiltak 	Vurdere behov og foreslå system for nye produsenter av offisiell statistikk.	Som for SSB.	Som for SSB.
Kvalitetsgjennomganger, noen utvalgte statistikker/ områder per år.	Etablert som verktøy i SSB. System for utvelgelse og planer for 2024behandling og vedtatt i SSB.	Mindre ressurskrevende metodikk og gjennomføring av flere gjennomganger årlig.	Plan for gjennomføring i 2024, Utvalget for offisiell statistikk har gitt tilslutning til planen.	Som for SSB. Deltagelse i teamet som utfører kvalitetsgjennomganger.
Kurs og nettverk	Kurs (kvalitet, indikatorer) Metodenettverket Formidlingsnettverket			
Registerkvalitet. Rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer, årlig.	System etablert.	Nylig revidert, men fortsatt kontinuerlig forbedringsarbeid.	Omfang av innhenting av administrative data er ukjent for SSB per i dag.	Vurdere å inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet.
Kvalitetsindikatorer, kontinuerlig måling.	Notat med anbefalte indikatorer er publisert Arbeid med standardisering av prosessdata for å skape kvalitetsindikatorer er i gang.	Alle statistikkene bruker kvalitetsindikatorer i produksjonsløpet.	Generelt lite utbredt.	Ta i bruk kvalitetsindikatorer. Som en start anbefales det å ta i bruk indikator for aktualitet.
Kontakt med brukere, regelmessig.	SSB gjennomfører jevnlig undersøkelser, har møtepunkter som Rådgivende utvalg osv.	Må vurdere om det som er etablert er tilstrekkelig og om det er behov for forbedring/ endring.	Alle produsenter har ulike former for brukerkontakt, men for kun et fåtall av produsentene er en slik kontakt formalisert og regelmessig.	Vurdere faste møteplasser med sentrale brukere. Regelmessige brukerundersøkelser for å måle brukertilfredshet. Tilbakemeldingsfunksjon på produsentenes hjemmesider.
Peer review, hvert 7. år.	Gjennomført. Tiltak utarbeidet og sendt til Eurostat	Gjennomføre tiltak og rapportere status	Som for SSB, men kun fire produsenter som bidrar til det europeiske statistikkssystemet.	Som for SSB.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg B: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk

Tabell B1 Antall statistikker i statistikkprogrammet 2024-2027, etter hovedområde og statistikkprodusent⁴

Hovedområde	Ansvarlig myndighet. Nasjonalt program for offisiell statistikk 2024-2027. Per 1. januar 2024																
	DFØ	FHI	Fiskeridirektoratet	IMDi	Landbruksdirektoratet	Mattilsynet	Meteorologisk institutt	Miljødirektoratet	NAV	NIBIO	Nkom	NORAD	NVE	Sokkeldirektoratet	UDI	SSB	Sum
Arbeid og lønn								5								14	19
Bank og finansmarked																10	10
Befolkning				1											9	20	30
Bygg, bolig og eiendom																11	11
Energi og industri												4	1			14	19
FoU, teknologi og innovasjon										1						10	11
Helse og omsorg		7														11	18
Inntekt og forbruk																4	4
Kultur og fritid																10	10
Landbruk, fiskeri og akvakultur			6		5	1				2						29	43
Nasjonalregnskap																9	9
Natur, areal, klima og miljø							1	2								24	27
Offentlige finanser											1					11	12
Priser og prisindekser																12	12
Sosiale forhold og kriminalitet								12								16	28
Transport og reiseliv																19	19
Utdanning																20	20
Utenriksøkonomi																13	13
Valg og demokrati	1															12	13
Varehandel og næringslivstjenester																8	8
Virksomheter, foretak og regnskap																12	12
Sum antall statistikker	1	7	6	1	5	1	1	2	17	2	1	1	4	1	9	289	348

Kilde: Statistisk sentralbyrå

⁴ Produsentene er omtalt med fullt navn i kapittel 1.2

Vedlegg C: Anbefalinger og tiltak

Tabell C1 Anbefalinger med tilhørende tiltak⁵

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak		Herav gjennomført okt. 22- jan 24	Status
			Antall tiltak	gjennomført per jan. 2024		
K01	2022	Produsenter uten leder med overordnet ansvar for statistikkproduksjonen sørger for at den posisjonen blir etablert og synliggjort på produsentens organisasjonskart.	3	2	1	
K02	2022	Produsenter av offisiell statistikk engasjerer seg i samarbeid som utvikler og fremmer innovasjon i statistikkproduksjonen.	1	0	0	
K03	2022	Gjennomføre kvalitetsgjennomgang blant de mindre produsentene og invitere medarbeidere fra mindre produksjonsmiljøer til å delta i kvalitetsgjennomgang hos andre produsenter.	3	2	2	Fullført 2024
K04	2022	Tilby ansatte som arbeider med produksjon av offisiell statistikk opplæring i statistisk konfidensialitet.	10	4	4	
K05	2022	At SSB utvikler kurs om statistisk konfidensialitet for alle produsenter av offisiell statistikk.	2	1	1	
K06	2022	Etablere rutine for at eksterne som utfører oppdrag for produsenter av offisiell statistikk skriver under på en taushetserklæring.	1	1	0	Fullført 2023
K07	2022	Resultatet av arbeidet som pågår i SSB for implementering av sikkerhetsgarantier i henhold til GDPR og statistikklovens bestemmelser om informasjonssikkerhet, bør dokumenteres og gjøres tilgjengelig for andre produsenter av offisiell statistikk gjennom Utvalget for offisiell statistikk og metodenettverket.	2	0	0	
K08	2022	Alle produsentene bør ha skriftlige retningslinjer for upartiskhet og objektivitet i produksjon og presentasjon av statistikk, og publisere de på hjemmesiden. Det kan gjerne være gjenbruk eller en henvisning til retningslinjer som er tilgjengelig på ssb.no.	7	4	2	
K09	2022	Alle produsenter bør utarbeide skriftlig dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert og holde dokumentasjonen oppdatert.	18	7	4	
K10	2022	Dokumentasjon av statistikkproduksjonen offentliggjøres på statistikkmyndighetens hjemmesider.	6	2	0	
K11	2022	Alle produsenter bør annonsere dato og tidspunkt for frigivelse av statistikk minst tre måneder i forvegen og holde seg til annonsert dato og tidspunkt for alle brukere.	6	5	2	
K12	2022	Alle produsenter bør annonsere korreksjoner i publisert statistikk.	1	0	0	Fullført 2023
K13	2022	SSB bør prioritere arbeidet med å utvikle felles statistikkalender for all offisiell statistikk på ssb.no. De øvrige produsentene oppfordres til å arbeide aktivt for å annonsere publisering av sine statistikker på ssb.no.	3	1	0	
K14	2022	Vi anbefaler at produsentene setter seg inn i prinsipper for revisjon som er utarbeidet av SSB og gjør de kjent for sine brukere. Det kan gjøres ved å henvise til SSBs hjemmeside.	2	1	0	
K15	2022	Når noen utenfor statistikkproduksjonen har tilgang til statistiske resultater før statistikken blir publisert, er dette et avvik som skal begrunnes og gjøres kjent for brukerne i forbindelse med publiseringen.	1	1	1	
K16	2022	Produsenter av offisiell statistikk som bruker data fra administrative datasystemer (register) bør inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet, for eksempel etter mal fra SSB.	6	5	4	
K17	2022	Sikre at brukertesting av spørreskjema gjennomføres systematisk.	2	1	1	
K18	2022	Vurdere å gjennomføre kurs i klarspråk.	7	4	4	
K19	2022	Utarbeide skriftlige retningslinjer for hvordan statistikkproduksjonen skal foregå.	6	2	0	

⁵ De fem hovedanbefalinger, R1-R5, fra «Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022a) oppsummerer de viktigste av de 36 anbefalingene (K1-K36) fra delrapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022b). For å forenkle rapportering og oppfølging, er tiltakene til de fem hovedanbefalingene i denne tabellen flyttet til de respektive anbefalingene fra delrapporten.

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Antall gjennomført per jan. 2024	Herav gjennomført okt. 22- jan 24	Status
K20	2022	Retningslinjer hvordan statistikkproduksjonen skal foregå offentliggjøres på statistikkmyndighetenes hjemmesider, eller det lenkes til retningslinjer på ssb.no.	6	3	1	
K21	2022	Der det gjøres, må datafangst per e-post avvikles og erstatte med en sikker løsning som f.eks. en filsluseløsning.	6	2	2	
K22	2022	Samle og dele beste praksis innen ny teknologi og nye datakilder blant produsenter av offisiell statistikk.	4	3	3	
K23	2022	Produsenter som ikke har faste møteplasser med brukere, bør vurdere å etablere brukerråd eller lignende med sentrale brukere. Et hjelpemiddel for å utarbeide en slik møteplass kan være å utarbeide en bruker- og interessentanalyse. ⁶	1	0	0	
K24	2022	Produsenten som samler inn data til offisiell statistikk på frivillig basis, og som har registrert frafall som reduserer nøyaktigheten, bør undersøke muligheten for å gjøre deltakelsen i undersøkelsen obligatorisk.	0	0	0	
K25	2022	Produsenter bør gjennomgå hvordan foreløpig statistikk blir publisert i all offisiell statistikk. Gjennomgangen bør gjøres med sikte på å komme frem til felles retningslinjer for all offisiell statistikk.	4	1	1	
K26	2022	Noen produsenter bør analysere forskjellen mellom foreløpig og endelig statistikk. Basert på analysen, kan man vurdere behovet for foreløpig statistikk.	5	1	1	
K27	2022	SSB bør utarbeide kvalitetsindikator for aktualitet i offisiell statistikk.	3	3	2	Fullført 2024
K28	2022	Produsentene som lager statistikk med variabler som ikke er sammenlignbare med tilsvarende variabler i andre norske statistikker eller som er usikre om de er sammenlignbare med tilsvarende statistikker i andre land, bør undersøke om de kan forbedre sammenlignbarhet, eventuelt forklare for brukere hvorfor sammenligning er vanskelig.	1	1	1	
K29	2022	Alle produsenter bør utarbeide skriftlige retningslinjer for publisering av statistikk.	1	1	0	
K30	2022	Alle produsenter må sørge for at retningslinjene for publisering av statistikk er tilgjengelig på hjemmesiden. Det kan være retningslinjer som er utarbeidet av produsenten selv eller prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk som finnes på ssb.no.	3	2	0	
K31	2022	SSB organiserer et temamøte i metodenettverket om formidling av offisiell statistikk og grafikk som verktøy.	1	1	0	Fullført 2023
K32	2022	Produsenter som ikke tilbyr spesialtilpassede analyser for oppdragsgivere oppfordres til å åpne opp for det.	0	0	0	
K33	2022	Spesialtilpassede analyser som kan være relevante for allmenheten, bør publiseres på produsentens hjemmeside.	4	2	2	
K34	2022	SSB bør tilby et kurs i kvalitetsarbeid hvor Retningslinjer for europeisk statistikk og FNs prosessmodell for statistikkproduksjon blir gjennomgått.	1	1	0	Fullført 2023
K35	2022	SSB bør lage en plan for kvalitetsgjennomganger av offisiell statistikk som sikrer at alle produsenter får delta i en kvalitetsgjennomgang i løpet av en programperiode. Alle produsenter oppfordres til å delta ved en kvalitetsgjennomgang hos en annen produsent.	3	2	0	Fullført 2023
K36	2022	SSB bør lage en samling av beste praksis med retningslinjer og gjøre den tilgjengelig for Utvalget for offisiell statistikk.	3	1	1	
K37	2023	Alle produsentene av offisiell statistikk oppfordres til å delta i Metodenettverket, kurs, seminarer og møter som SSB eller andre arrangerer og som omhandler kvalitet i statistikken.	5	0	0	
K38	2023	SSB setter opp temaet faglig uavhengighet og ansvar for kvalitetsarbeid (Se kapittel 2.2) i Utvalget for offisiell statistikk eller i Metodenettverket.	1	0	0	
K39	2023	Temaet plassering av ansvar for kvalitetsarbeid tas opp i Utvalget for offisiell statistikk.	1	0	0	

⁶ Anbefaling K23 fra 2022 er tydeliggjort

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak		Herav gjennomført okt. 22- jan 24	Status
			Antall tiltak	gjennomført per jan. 2024		
K40	2023	Når arbeidet med informasjonssikkerhet er tema i Utvalget for offisiell statistikk inviteres produsentene av offisiell statistikk til å presentere sine erfaringer.	1	0	0	
K41	2023	Alle produsenter tar i bruk SSBs indikator for aktualitet: Antall dager fra statistikkperiodens utløp til statistikken blir publisert.	5	1	1	
K42	2023	Alle produsentene av offisiell statistikk starter et arbeid med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer for utvalgte statistikker.	6	0	0	
K43	2023	Produsentene bør gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser for å måle brukertilfredshet med statistikken.	2	0	0	
K44	2023	Produsentene bør innføre tilbakemeldingsfunksjon på statistikken på sine hjemmesider.	3	0	0	
K45	2023	Alle produsenter anbefales å dokumentere statistikkene i tråd med SIMS i henhold til anbefalingen fra Eurostat.	4	0	0	
K46	2024	Det anbefales at SSB etablerer en tydelig og felles definisjon av referanseperioden som aktualitet beregnes på bakgrunn av.	-	-	-	-
K47	2024	Det er nødvendig at det gjøres en gjennomgang av referanseperioden for alle statistikker i henhold til oppdatert definisjon.	-	-	-	-
K48	2024	For KOSTRA-statistikkene i SSB anbefales det å gjøre en vurdering av om aktualiteten kan forbedres ved å åpne for at enkeltstatistikker kan publiseres tidligere eller hyppigere, ut ifra en avveining mellom aktualitet og andre kvalitetsmål.	-	-	-	-
K49	2024	Det anbefales at henvendelser om brukerbehov som kommer til sentrale svartjenester, oppsummeres og formidles til statistikkansvarlige.	-	-	-	-
K50	2024	Forbedre verktøyene for visualisering og formidlingsplattformene slik at det blir enklere å publisere ulike typer av visualiseringer.	-	-	-	-
K51	2024	Ta i bruk ulike former for visualiseringer.	-	-	-	-
K52	2024	Etablere retningslinjer og bygge et kompetansemiljø for henting av data direkte fra oppgavegiverens eller dataleverandørens fagsystemer. Et eksempel på slik datainnhenting er maskin-til-maskin løsninger (M2M).	-	-	-	-
K53	2024	SSB: Vurdere å åpne opp Klass slik at produsenter utenfor SSB kan legge inn sine kodeverk og klassifikasjoner.	-	-	-	-
K54	2024	Statistikkene som ikke benytter Klass bør ta i bruk Klass hvis det er hensiktsmessig.	-	-	-	-
K55	2024	Omtale usikkerhet og mulige feilkilder på hjemmesiden for alle statistikker.	-	-	-	-
K56	2024	Statistikker som allerede beregner usikkerhet, vurderer om det er hensiktsmessig å publisere denne på statistikkens hjemmeside.	-	-	-	-
K57	2024	Bevisstgjøring og kompetanseutvikling for forståelse, beregninger og formidling av statistisk usikkerhet.	-	-	-	-
K58	2024	Måle effekten av editering og vurdere om arbeidet med editering kan reduseres og/eller avsluttes tidligere, eller om det er mulig å forbedre datakvaliteten på inndata. Se kvalitetsindikator nummer 4 i Anbefalte kvalitetsindikatorer i offisiell statistikk (Notater 2024/5, SSB 2019 - 2024)	-	-	-	-
K59	2024	Etablere og forbedre retningslinjer for avsløringskontroll og gjøre disse kjent hos produsentene.	-	-	-	-
K60	2024	Ta i bruk anerkjent programvare for å ivareta tilstrekkelig statistisk konfidensialitet.	-	-	-	-
K61	2024	Opplæring i statistisk konfidensialitet tilbys alle og skal være obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.	-	-	-	-
K62	2024	Kvalitetskurs tilbys alle og skal være obligatorisk for alle nyansatte i statistikkproduksjonen og relevante støttefunksjoner.	-	-	-	-
K63	2024	Vurdere om kvalitetsrapportene kan videreutvikles slik at man bedre kan se utviklingen i kvalitet over tid og enklere tilpasse rapportmalen etter hvert som nye behov dukker opp.	-	-	-	-
K64	2024	Utarbeide en standard struktur for loggdata for å kunne skape kvalitetsindikatorer mer effektivt.	-	-	-	-
Sum antall tiltak			161	68	41	7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg D: Kvalitetskrav til offisiell statistikk

Kvalitetskravene til offisiell statistikk er definert i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk.

Statistikkloven § 5 sier at:

1. Offisiell statistikk skal utvikles, utarbeides og formidles på en faglig uavhengig, upartisk, objektiv, pålitelig og kostnadseffektiv måte.
2. Utviklingen, utarbeidingen og formidlingen av offisiell statistikk skal skje på grunnlag av enhetlige standarder og harmoniserte metoder. Statistikken skal være relevant, nøyaktig, aktuell, punktlig, tilgjengelig og klar, sammenlignbar og sammenhengende

Kravene i statistikkloven er i samsvar med Retningslinjer for Europeisk statistikk (SSB, 2017), som det norske statistikksystemet er underlagt gjennom EØS-avtalen. Retningslinjene stiller krav til institusjonelle forhold, statistiske prosesser og statistiske produkter, og er formulert som 16 prinsipper med en rekke underliggende indikatorer:

Institusjonelle forhold (strukturkvalitet)

1. Faglig uavhengighet
1. bis. Koordinering og samarbeid
2. Mandat for datainnsamling og tilgang til data
3. Tilstrekkelige ressurser
4. Kvalitetsbevissthet
5. Statistisk konfidensialitet og informasjonssikkerhet
6. Upartiskhet og objektivitet

Statistiske prosesser (Prosesskvalitet)

7. Gode metoder
8. Egnede statistiske prosedyrer
9. Rimelige krav til oppgavegiverne
10. Kostnadseffektivitet

Statistiske produkter (Produktkvalitet)

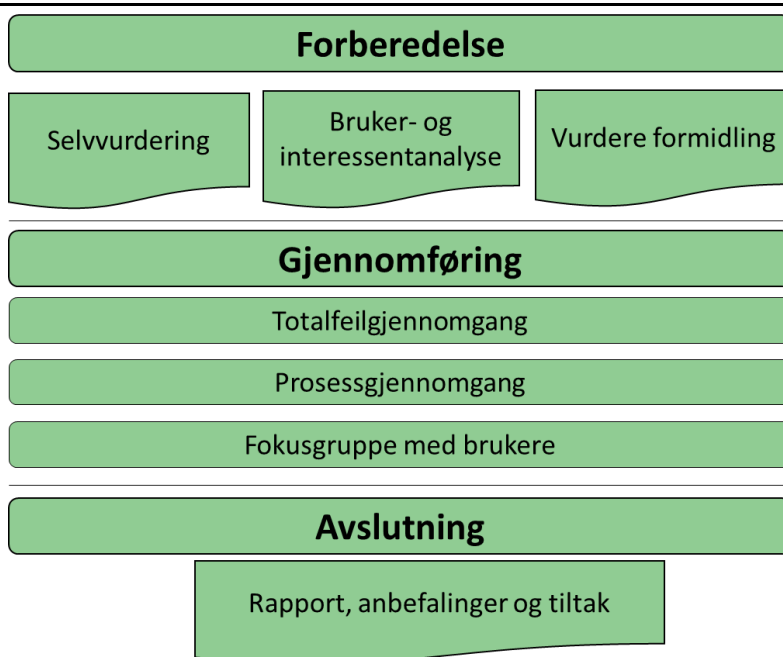
11. Relevans
12. Nøyaktighet og pålitelighet
13. Aktualitet og punktlighet
14. Sammenheng og sammenlignbarhet
15. Tilgjengelighet og klarhet

Vedlegg E: Opplegg for kvalitetsgjennomganger

En kvalitetsgjennomgang består av følgende aktiviteter:

- Statistikkansvarlige fyller ut en selvurdering basert på Retningslinjer for europeisk statistikk.
- Statistikkansvarlige fyller ut en bruker- og interessentanalyse.
- Gjennomgang av formidling av statistikken på hjemmesiden og i andre media.
- Gjennomgang av mulige feilkilder i populasjon og data, vurdere datakvalitet, basert på totalfeilmodellen, TF-modellen, (Zhang, 2012).
- Gjennomgang av produksjonsprosessen basert på prosessmodellen GSBPM (SSB 2019a).
- Fokusgruppe (gruppesamtale) med noen brukere av statistikken, oppmerksomheten rettes mot kvalitetsprinsippene for statistiske produkter.
- Rapport fra kvalitetsgjennomgangen med anbefalte forbedringer fra kvalitetsteamet og tiltaksliste fra statistikkansvarlig.
- Status for tiltak blir rapportert årlig.

Figur E1 Fasene i en kvalitetsgjennomgang



Kilde: Statistisk sentralbyrå